

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Amerikanismy v současné španělštině: srovnávací lexikografická analýza hesel z
vybrané tematické oblasti (názvy živočichů a rostlin)

Vedoucí práce: Mgr. Šmídová Markéta, Ph.D.

Autorka práce: Žaneta Hovorková

Studijní obor: Španělský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích dne 6.5.2024

.....

Žaneta Hovorková

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat Mgr. Markétě Šmídové, Ph.D., za odborné vedení práce, za trpělivost, laskavost a podporu.

Anotace

Cílem této práce je primárně objasnit význam pojmu *amerikanismus*. Z tohoto důvodu je práce převážně zaměřena na jeho vysvětlení ve všech jeho významech, aby nedocházelo k jeho nesprávnému použití. Kromě toho se práce zabývá fenoménem jazykového kontaktu, zejména v kontextu interakce mezi španělštinou a domorodými jazyky. Sekundární cíl práce představuje vyhodnocení úplnosti tří slovníků z hlediska výkladu vybraných reprezentantů flóry a fauny. Jedná se konkrétně o *Diccionario de la lengua española* (Real Academia Española, 1780–2023), *Diccionario de americanismos* (Asociación de Academias de la Lengua Española, 2010) a *Španělsko-český slovník amerikanismů* (Černý, 2018). V této souvislosti práce zahrnuje i předmět lexikografie a popis slovníkové struktury. Její empirická část spočívá v porovnání výkladů dvaceti vybraných *amerikanismů* z oblasti názvů živočichů a rostlin ve výše zmíněných slovnících. Přiložen je rovněž výstupní glosář.

Klíčová slova: *amerikanismus*; *indigenismus*; fauna; flóra; domorodé jazyky; diatopická informace

Annotation

The aim of this thesis is primarily to clarify the meaning of the term Americanism. For this reason, the thesis is mainly aimed at explaining it in all its meanings to avoid its misuse. In addition, the thesis deals with the phenomenon of language contact, especially in the context of the interaction between Spanish and indigenous languages. A secondary objective of the thesis is to evaluate the completeness of the three dictionaries in terms of the interpretation of selected representatives of flora and fauna. Specifically, these are the *Diccionario de la lengua española* (Real Academia Española, 1780-2023), the *Diccionario de americanismos* (Asociación de Academias de la Lengua Española, 2010) and the *Španělsko-český slovník amerikanismů* (Černý, 2018). In this context, the thesis includes the subject of lexicography and a description of the dictionary structure. The empirical part of the thesis consists of comparing the interpretations of twenty selected Americanisms in the field of names of animals and plants in the above-mentioned dictionaries. An output glossary is also included.

Keywords: *Americanism; indigenism; fauna; flora; Indigenous languages; diatopic information*

Obsah

Úvod	11
1. Jazyk a dialektologie	12
1.1 Pojem „amerikanismus“ a různé přístupy k jeho vymezení.....	15
1.1.1 <i>Amerikanismus jako regionalismus</i>	15
1.1.2 <i>Amerikanismus jako indigenismus</i>	15
1.1.3 <i>Zaměňování amerikanismu a anglicismu</i>	17
1.1.4 <i>Shrnutí</i>	18
2. Lexikografie	20
2.1 Typy slovníků	21
2.2 Popis slovníkové struktury	23
2.2.1 Makrostruktura slovníku	23
2.2.2 Mikrostruktura slovníku	23
2.2.2.1 Popis mikrostruktury <i>DLE</i>	26
2.2.2.2 Popis mikrostruktury <i>DAMER</i>	28
2.2.2.3 Popis mikrostruktury <i>ŠČSA</i>	31
3. Jazykový kontakt.....	32
3.1 Nahuatl.....	33
3.2 Mayská jazyková rodina.....	33
3.3 Uwština (tunebština).....	33
3.4 Karibština	34
3.5 Taínština.....	34
3.6 Aravačtina.....	34
3.7 Kečuánština	34
3.8 Ajmarština	35
3.9 Guaraníjština.....	35
3.10 Mapučština.....	35
4. Empirický výzkum	36
4.1 <i>ahuyama</i>	37
4.1.1 <i>DLE</i>	37
4.1.2 <i>DAMER</i>	38
4.1.3 <i>ŠČSA</i>	39
4.1.4 <i>Porovnání</i>	39
4.2 <i>ají</i>	40
4.2.1 <i>DLE</i>	40

4.2.2 DAMER.....	41
4.2.3 ŠČSA	41
4.2.4 Porovnání.....	42
4.3 batata.....	44
4.3.1 DLE.....	44
4.3.2 DAMER.....	44
4.3.3 ŠČSA	44
4.3.4 Porovnání.....	45
4.4 cacao	46
4.4.1 DLE.....	46
4.4.2 DAMER.....	46
4.4.3 ŠČSA	46
4.4.4 Porovnání.....	47
4.5 choclo	47
4.5.1 DLE.....	47
4.5.2 DAMER.....	47
4.5.3 ŠČSA	48
4.5.4 Porovnání.....	48
4.6 maní.....	49
4.6.1 DLE.....	49
4.6.2 DAMER.....	49
4.6.3 ŠČSA	50
4.6.4 Porovnání.....	50
4.7 palta.....	51
4.7.1 DLE.....	51
4.7.2 DAMER.....	51
4.7.3 ŠČSA	51
4.7.4 Porovnání.....	52
4.8 papaya	53
4.8.1 DLE.....	53
4.8.2 DAMER.....	53
4.8.3 ŠČSA	53
4.8.4 Porovnání.....	54
4.9 tomate	54
4.9.1 DLE.....	54

4.9.2 DAMER.....	54
4.9.3 ŠČSA	55
4.9.4 Porovnání.....	55
4.10 yuca	56
4.10.1 DLE.....	56
4.10.2 DAMER.....	56
4.10.3 ŠČSA	56
4.10.4 Porovnání.....	57
4.11 alpaca	57
4.11.1 DLE.....	57
4.11.2 DAMER.....	58
4.11.3 ŠČSA	58
4.11.4 Porovnání.....	58
4.12 caimán	59
4.12.1 DLE.....	59
4.12.2 DAMER.....	59
4.12.3 ŠČSA	59
4.12.4 Porovnání.....	59
4.13 colibrí	60
4.13.1 DLE.....	60
4.13.2 DAMER.....	61
4.13.3 ŠČSA	61
4.13.4 Porovnání.....	62
4.14 cóndor	63
4.14.1 DLE.....	63
4.14.2 DAMER.....	64
4.14.3 ŠČSA	64
4.14.4 Porovnání.....	64
4.15 coyote	64
4.15.1 DLE.....	64
4.15.2 DAMER.....	64
4.15.3 ŠČSA	65
4.15.4 Porovnání.....	65
4.16 iguana.....	65
4.16.1 DLE.....	65

4.16.2 DAMER.....	65
4.16.3 ŠČSA	66
4.16.4 Porovnání.....	66
4.17 llama.....	67
4.17.1 DLE.....	67
4.17.2 DAMER.....	67
4.17.3 ŠČSA	67
4.17.4 Porovnání.....	67
4.18 loro	68
4.18.1 DLE.....	68
4.18.2 DAMER.....	68
4.18.3 ŠČSA	69
4.18.4 Porovnání.....	69
4.19 tucán.....	71
4.19.1 DLE.....	71
4.19.2 DAMER.....	71
4.19.3 ŠČSA	72
4.19.4 Porovnání.....	72
4.20 vicuña	73
4.20.1 DLE.....	73
4.20.2 DAMER.....	73
4.20.3 ŠČSA	73
4.20.4 Porovnání.....	73
5. Glosář amerikanismů	75
Závěr	80
Resumen.....	82
Seznam použité literatury	85
Elektronické zdroje.....	87
Seznam grafů.....	88
Seznam obrázků.....	88
Seznam tabulek	88

Úvod

V současnosti dochází k zaměňování pojmu *amerikanismus* a *anglicismus*. Různé zdroje poskytují odlišné definice, což může vyvolávat nejasnosti ohledně skutečného významu *amerikanismu*. Proto si tato práce klade za cíl jeho objasnění.

V úvodu se práce zaměřuje na obecné pojetí předmětu dialektologie a jazyka a poté již vysvětluje jednotlivé přístupy k pojmu *amerikanismus*. Tato část je opřena o široký základ zdrojů včetně publikací jako je *Diccionario de Lexicografía Práctica* (Martínez de Sousa, 1995), *Úvod do studia jazyka* (Černý, 1998), *¿Qué es un americanismo?* (Rona, 2017), *Diccionario General de Americanismos* (Santamaría, 1942), *Diccionario de dudas y dificultades de la lengua española* (Seco, 1964) či *Kapitoly z dialektologie. Učební texty vysokých škol* (Davidová, 1992).

Pro provedení empirického výzkumu pomocí slovníků je nezbytné mít znalost v oblasti lexikografie a porozumět slovníkové struktuře. Z tohoto důvodu je ve druhé kapitole poskytnuta tato relevantní informace. Neméně důležitým tématem je vzájemný vliv odlišných kultur na jazyk, proto se poslední kapitola teoretické části věnuje jazykovému kontaktu španělštiny a vybraných jazyků domorodých kmenů Ameriky a vychází zejména z publikace *Jazyky domorodé Ameriky* od Ondřeje Pivody.

Běžným fenoménem dnešní doby je tzv. „zrychlený svět“. Lidé často spěchají a při vyhledávání informací si jen málokdo prověří jejich zdroj, popřípadě zkonzultují vyhledávanou informaci s jiným pramenem. Proto se práce sekundárně zaměřuje i na úplnost zvolených slovníků, kterými jsou *Diccionario de la lengua española* (Real Academia Española, 1780–2023), *Diccionario de americanismos* (Asociación de Academias de la Lengua Española, 2010) a *Španělsko-český slovník amerikanismů* (Černý, 2018). Zhodnocení úplnosti či neúplnosti se zjistí na základě empirického výzkumu, který následuje po teoretickém výkladu.

Empirická analýza obsahuje mimo jiné výzkum dvaceti zvolených *amerikanismů* z oblasti fauny a flóry. Zaměřuje se na původ jednotlivých slov, na objasnění jejich původu z domorodých či jiných jazyků a na diatopické rozšíření daného slova i jeho ekvivalentů.

V závěru práce je přiložen dvojjazyčný glosář všech vybraných *amerikanismů*.

1. Jazyk a dialektologie

V každodenním životě jsme obklopeni a ovlivňováni mnoha jevy. Ať už se jedná o jevy vizuální, akustické či sémantické, vždy v naší paměti zanechají určitý „otisk“, který nám následně slouží jako zkušenost, na základě, které činíme různá rozhodnutí. Abychom tato rozhodnutí mohli vyjádřit slovy či porozumět výroky druhých, je třeba znát a ovládat jazyk. Každý jedinec má jiné předpoklady k porozumění a ovládnutí jazyka, i když funkce jazyka je pro všechny totožná. Jiří Černý (1998: 13) v *Úvodu do studia jazyka* uvádí následující definici funkce jazyka: „Každý přirozený jazyk slouží členům příslušného jazykového společenství především k dorozumívání, tj. jinými slovy ke vzájemnému předávání či sdělování informací.“

Jazyk je velice rozmanitý systém znaků, jehož užití je velmi různorodé. Dle CVC (online) se rozlišují čtyři typy variet. Jedná se o variety *diafazické*, které jsou určeny komunikační situací (například argot, slang, žargon), variety *diastatické*, které odkazují k sociálním vrstvám (například hovorové výrazy, knižní výrazy atd.), *diachronní* variety, které předávají informaci o původu slov nebo se zaměřují na vymezenou etapu v historii či současnosti (například archaická španělština, současná španělština atd.) a v neposlední řadě variety *diatopické* neboli zeměpisné. Ty jsou dány dialekty, které se používají na vymezeném území a jsou pro něj charakteristické.

Poslední zmíněná varieta bude pro tuto práci stěžejní, neboť hlavním tématem, kterým se bude zabývat, je pojem *amerikanismus*. Zmíněný pojem úzce souvisí s geografickým územím Ameriky. Dialekty jsou dány především geografickým územím, a proto se tato část bude věnovat základům dialektologie, tedy jazykovědné disciplíny zkoumající dialekty na určitém území.

Španělská královská akademie uvádí definici dialektologie následovně: „*Tratado o estudio de los dialectos*“¹ (*Diccionario de la lengua española* RAE, dále jen *DLE*, 2023: online, heslo „dialectología“).

Stejnou definici předkládá i *Nový encyklopedický slovník češtiny*: „*Jazykovědná disciplína zabývající se zkoumáním dialektů*“ (Kloferová, 2017: online).

¹ Pojednání o dialektech nebo studium dialektů [ŽH]

Dle Oliveria (1978: 144) je dialektologie: „*Jazykovědná disciplína, která se zabývá studiem nářečí.*“

Zatímco František Cuřín nahlíží na tento pojem podobně, Jaromír Bělič rozšiřuje výše zmíněné definice o další aspekt, který říká, že dialektologie v přeneseném smyslu může být také aplikována k odbornému zkoumání nespisovné mluvy a jejích variet v různých oblastech, bez ohledu na jejich rozsah (1972: 5).

Davidová detailněji rozpracovala svou definici a tvrdí (1992: 5): „*Dialektologie je odvětví jazykovědy, které se zabývá studiem teritoriálních (místních, lokálních, zeměpisných) nářečí (dialektů) v jejich dnešním stavu i historickém vývoji na území jednotlivých národních jazyků nebo i jazykových skupin.*“ Existují určité metody, které dialektologie používá při zjišťování informací. Tyto metody můžeme podle Kellnera (1954: 7) rozdělit na dva typy podle jejich zaměření. Jedná se o metodu synchronickou, tedy popisnou, a metodu diachronickou, jinými slovy historickou.

„*Dialektologie synchronická studuje a popisuje stav nářečí v průřezu jisté doby, v jedné jeho vývojové fázi, zpravidla novodobé.*“ (Kellner, 1954: 7). Kellner dále tvrdí, že synchronická dialektologie nezapomíná ani na stránku geografickou, která je jedním z významných charakteristických rysů nářečí. Tvrdí: „*pozorně si všímá zeměpisného rozšíření jednotlivých nářečních jevů, což jí umožňuje sledovat onu stálou mnohotvárnost a proměnlivost nářečí*“ (Kellner, 1954: 7).

Naopak dialektologie diachronická zkoumá nářečí z historického, respektive vývojového hlediska. Zkoumá nářečí jako celek, který se vyvíjel určitou dobu, určitým směrem, a bádá, proč se vše událo právě tak. Kellner (1954: 8) nám také uvádí přínosy tohoto přístupu: „*Historické hledisko při studiu nářečí je velmi plodné, a to především proto, že vydatně přispívá k prohloubení poznání dějin jazyka. Ale nejen to. Jako nástroj společenského styku musí nářečí stále vyhovovat potřebám společnosti, jíž slouží.*“

Bělič doplňuje Kellnera o přínosy, které poskytuje právě jazykovědné zkoumání. Uvádí tedy (1972: 5): „*Studium vývojového pohybu, který probíhá v nářečích v dnešní době, skýtá pak jistou oporu pro zjišťování směru vývoje jazyka i jeho dílčích jevů do budoucnosti.*“ Jinými slovy, již bude možno do určité míry odhadnout, jakým směrem se vývoj jazyka bude ubírat, a tak nebude nutno čelit nečekaným změnám, které by mohly nastat.

Bělič pokračuje s přínosy statického srovnávání dialektů (1972: 5): „*Konečně statické porovnávání nářečních systémů se systémem spisovného jazyka odhaluje různé specifčnosti jazykové stavby, vede tedy k podrobnějšímu poznání struktury jazyka a jejího fungování podobně jako konfrontační zkoumání dvou nebo více jazyků.*“

Lesley Milroyová a Matthew Gordon v knize *Sociolingvistika: Metody a interpretace* poskytují stručný popis záměru dialektologické práce (2012: 25): „*Cílem dialektologické práce je, obecně řečeno, vytvořit geografický popis jazykových rozdílů.*“

Výše jsme si uvedli jednotlivé definice dialektologie, metody a zkráceně specifikovali její přínosy. Jak je zřejmé, všichni autoři se shodují na tom, že dialektologie je disciplína zabývající se dialekty. Proto následně uvedu vysvětlení tohoto pojmu.

Dle Černého (1998: 176): „*Dialekty, česky též nářečí, jsou místní varianty jazyka, kterými se hovoří na určitém různě velkém území, někdy pouze v několika sousedních vesnicích.*“

Španělská královská akademie specifikuje dialekt následovně: „*Variedad de un idioma que no alcanza la categoría social de lengua*“² (DLE, 2023: online, heslo „*dialecto*“).

Zdeněk František Oliverius (1978: 144) definuje dialekty, jinými slovy nářečí, následovně: „*Nářečí je nespisovný jazykový útvar národního jazyka užívaný v určité zeměpisně ohraničené oblasti. Nářečí se užívá zpravidla jen ve funkci běžně dorozumívací.*“ Dále doplňuje, že se nemusí vždy jednat o varianty, které jsou determinovány geografickým územím. Může se jednat i o další varianty nazývané „*sociální nářečí*“, u kterého uvádí, že: „*netvoří však jazykové systémy, jde jen o vrstvy speciálních výrazových prostředků*“ (Oliverius, 1978: 144).³

Toliko k vysvětlení pojmu dialekt. Níže navazuje vysvětlení pojmu *amerikanismus* v různých přístupech jednotlivých autorů.

² Variace jazyka, která nedosahuje společenského statusu jazyka. [ŽH]

³ Chápání spisovného a nespisovného jazyka je ve španělštině a češtině odlišné.

1.1 Pojem „amerikanismus“ a různé přístupy k jeho vymezení

Pojem *amerikanismus* je dnes hojně užíván jak v odborné literatuře, tak v mluvených projevech. V závislosti na autorovi existuje nespočet definic tohoto pojmu. Existují definice, které rozebírají pojem jak z etymologického hlediska, tak z geografického hlediska, ale jsou i takové, které jen vysvětlují *amerikanismus* z novodobějšího pohledu, a navíc jej zaměňují s pojmem *anglicismus*. S ohledem na uvedené se tak lze zaměřit na různé přístupy k *amerikanismu*.

1.1.1 *Amerikanismus jako regionalismus*

Někteří autoři tvrdí, že pojem *amerikanismus* se omezuje na státy Hispánské Ameriky nebo zdůrazňují jeho spojitost se španělským jazykem.

Pro autora tohoto pojetí, Francisca Santamaríu (1942: IX-X), je klíčovým prvkem propojení zmíněného termínu se španělským jazykem. Zcela nezáleží na tom, v jakém ohledu. Může se jednat o lexikografickou formu či vnitřní a vnější povahu lingvistickou. Na základě jeho vymezení tedy za *amerikanismus* nepovažuje *indigenismos*⁴, tedy výrazy a slova užívaná původními obyvateli Ameriky, dále pak ani lidové výrazy, jelikož zde nenajdeme propojení s kastilštinou.

I Španělská královská akademie (*DLE*, 2023: online, heslo „americanismo“) uvádí v jedné ze svých definic, že *amerikanismus* může být také slovo, které pochází ze španělského jazyka, kterým se mluví v nějaké části či zemi Ameriky.

Tito autoři však opomíjejí fakt, že mnoho slov bylo původně užíváno domorodými obyvateli Latinské Ameriky, a tak se do španělského lexika zapsala a jsou i nadále užívaná.

1.1.2 *Amerikanismus jako indigenismus*

Další přístup chápe *amerikanismus* jiným způsobem. Jeho pozornost je zaměřena na etymologii slov, tudíž tvrdí, že *amerikanismy* se rozumí slova vycházející z původních jazyků Ameriky, jako je například kečuánština, ajmarština, nahuatl nebo guaraní. Tento postoj potvrzuje Španělská královská akademie (*DLE*, 2023: online, heslo

⁴ Výraz domorodého původu

„americanismo“), která mimo jiné považuje *amerikanismus* za prvek, který pochází z původního domorodého jazyka Ameriky.

Obdobný přístup k *amerikanismu* zastává rovněž Vaquero de Ramírez (1996: 40), podle kterého lze *amerikanismy* chápat různě. Jednou z možností je pak dle něho považování *amerikanismu* za *indigenismus*. Ramírez vysvětluje, že do definice *amerikanismu* spadají jak slova, která pochází z Hispánské Ameriky, tak slova, která se rozšířila i do jiných španělsky mluvících zemí, které se nenacházejí na americkém kontinentu.

Dalším z názorových představitelů je José Martínez de Sousa (1995: 54), který ve svém díle *Diccionario de Lexicografía Práctica* uvádí následující: „*Diccionario de regionalismos que recoge voces autóctonas de los países americanos de habla española y los giros en relación con el español hablado en la península.*“⁵ Z této definice můžeme v přeneseném slova smyslu dovodit, že právě Sousa považuje pojem *amerikanismus* za slovo domorodého původu, tedy *indigenismus*.

Jedním z autorů je Alfredo Neves, který předkládá stěžejní tvrzení, přičemž konstatuje, že *amerikanismy* byly důležitou součástí jazyka, protože se skrze ně pojmenovávali nejčastěji představitelé americké fauny a flóry. Zmínění představitelé byli známi pouze na americkém kontinentě, protože se ve Španělsku tyto druhy nevyskytovaly, proto pro ně neexistovala ani jména (1973: 5). Neves (1973:5) tvrdí: „- y en este proceso han tenido primordial influencia las lenguas aborígenes de América.“⁶ Tento proces pojmenovávání „neznámého“ byl také hlavním bodem k vytvoření nových domorodých jazyků, neologismů a dalších.

Miguel de la Cruz, autor s obdobnými tvrzeními jako Neves, definuje *amerikanismus* následovně: „*Americanismo es una palabra procedente de una lengua indígena americana: chocolate, maíz, patata, tabaco etc.*“⁷ Tvrdí, že zásluhu za pojmenování „nových věcí, zvířat a rostlin“ mají také první španělští kolonizátoři, kteří se snažili neznámé objekty pojmenovat na základě paralel a vnější podobnosti. Uvádí zde také příklady sémantických změn, ke kterým došlo při procesu pojmenování a užívání

⁵ Slovník *regionalismů*, který shromažďuje autochtonní slova ze španělsky mluvících amerických zemí [ŽH]

⁶ v tomto procesu měly zásadní vliv domorodé jazyky Ameriky [ŽH]

⁷ *Amerikanismus* je slovo z jazyka amerických Indiánů: čokoláda, kukuřice, brambory, tabák atd. [ŽH]

daných slov. Jako příklad lze uvést: „*comedido*”⁸ znamená v kastilštině „zdvořilý”, zatímco jako *amerikanismus* znamená „troufalý” (Cruz, 1997: neoznačena stránka).

1.1.3 Zaměňování *amerikanismu* a *anglicismu*

Často dochází k tomu, že je *amerikanismus* chybně zaměňován s pojmem *anglicismus*. I přes to, že by to tak mohlo působit, tyto dva pojmy nejsou vzájemnými synonymy, a tak by nemělo docházet k jejich záměně. Pro úplné porozumění významu *anglicismu* je nutné si tento pojem přímo definovat. Podle *Bozděchové* (2017, online) je *anglicismus* charakterizován jako: „*Jazykový prostředek převzatý z angličtiny do jiného jazyka nebo podle angličtiny v něm vytvořený. Za anglicismus se v širokém smyslu považují prvky všech jazykových rovin a na všech stupních adaptace, v užším smyslu lexikální prostředky přejaté z angličtiny.*“

Existuje však řada různých a mnohdy ne zcela vhodných definic pojmu *amerikanismus*, mezi jinými i *Akademický slovník současné češtiny*. Ten vymezuje *amerikanismus* následovně: „*jazykový prostředek přejatý z americké angličtiny do jiného jazyka nebo na základě americké angličtiny v jiném jazyce vytvořený*“ (2017-2023, online). Zmíněná definice odkazuje pouze na anglický jazyk, nikoliv na ostatní jazyky, kterými se hovoří na americkém kontinentě.

I u *Nového akademického slovníku cizích slov* se setkáme s obdobnou definicí. Uvádí, že *amerikanismus* je: „*jazykový prvek typický pro americkou angličtinu, popř. též užitý v jiném jazykovém prostředí*“ (Kraus a kol., 2006: 47). Představitelem obdobného názoru je Jaroslav Peprník, který uvádí ve *Slovníku amerikanismů* vysvětlení pojmu následujícím způsobem: „*Americanism*“: „*amerikanismus výraz n. vazba charakteristická pro amer. angličtinu*“ (Peprník, 1982: 85). Další příklady stejného pojetí nalezneme i ve studijním slovníku Oxford: „*a word, phrase or spelling that is typical of American English, used in another variety of English*”⁹ (2010: 28).

Podobně na *amerikanismus* pohlíží i *slovník Oxford* a *Collins Dictionary a elektronická lexikální databáze WordNet* a všechny se shodují v tom, že pro ně *amerikanismus* znamená „*An Americanism is an expression that is typical of people living*

⁸ zdrženlivý/troufalý/zdvořilý [ŽH]

⁹ slovo, fráze nebo pravopis, které jsou typické pro americkou angličtinu, používané v jiné varietě angličtiny [ŽH]

*in the United States of America.*¹⁰” (Collins, online). Vyřazují tak všechny další státy na americkém kontinentu. Dále pak také: „*an expression that is characteristic of English as spoken by Americans*¹¹” (WordNet, online). Každá výše zmíněná definice opomíjí jakýkoliv jiný stát nacházející se na americkém kontinentu a lze tak fakticky vyvodit že se jedná o interpretace do určité míry diskriminační z pohledu ostatního obyvatelstva Ameriky.

1.1.4 Shrnutí

Souhrnné pojetí předkládá autor knihy „*¿Qué es un americanismo?*“, José Pedro Rona (2017: 35), který vysvětluje: „*Una lengua (p. ej. la lengua española) es un diasistema que comprende idiolectos, es decir, lenguas individuales, todas diferentes entre sí.*“¹² Dále Rona (2017: 37) uvádí, že každý *idiolekt* je určen třemi osami – diastratickou, diatopickou a diachronickou.

Později vysvětluje (2017: 48), že se pojem *amerikanismus* v některých případech chybně charakterizuje jako pojem *regionalismo de América*, tedy slovo z určité části či země Ameriky. Udává zde také příklad nesprávně užitého termínu (2017: 49): „*Y la Academia llama americanismos a muchos términos que, en realidad, solo se usan en México o solamente en Chile u otro país americano.*“¹³ Dále uvádí (2017: 49-50), že pokud se daný výraz nepoužívá v celé Americe, ale pouze v určité oblasti, nemůže být nazván *amerikanismem* „v užším slova smyslu.“ To samé platí pro původ slov. Z lingvistického hlediska, pokud slovo nepochází z „celé“ Ameriky, ale pouze z její části, také nemůže být nazváno *amerikanismem*. Přitom je známo, že neexistuje žádné slovo, které by existovalo souběžně ve všech zemích Ameriky a zároveň neexistovalo ve Španělsku.

Proto si Rona (2017: 51-57) pokládá otázku, zda existuje „*español americano*“¹⁴ a na základě té dále charakterizuje pojem *amerikanismus*. Dochází k závěru, že „*español dialectológicamente americano*“¹⁵ neexistuje, nelze ho z lingvistického hlediska

¹⁰ *Amerikanismus* je výraz, který je typický pro lidi žijící ve Spojených státech amerických [ŽH]

¹¹ výraz, který je charakteristický pro angličtinu, jak ji mluví Američané [ŽH]

¹² Jazyk (například španělský jazyk) je diasystém, který zahrnuje idiolekty, tedy jednotlivé jazyky, které se od sebe liší. [ŽH]

¹³ Akademie říká *amerikanismus* mnoha slovům, které se ve skutečnosti užívají jen v Mexiku, v Chile nebo v jiných zemích Ameriky [ŽH]

¹⁴ Americká španělština [ŽH]

¹⁵ Dialektologicky americká španělština [ŽH]

považovat za existující mluvu. Avšak existuje „*español geográficamente americano*“¹⁶, a proto odkazuje na přesnější určování reálných nářečních zón, které existují v Hispánské Americe než na hledání dalších znaků za účelem charakteristiky již zmíněného pojmu.

Diccionario de americanismos (dále jen *DAMER*, Asociación de Academias de la Lengua Española, 2010: XXXII – XXXIII) blíže specifikuje *lexikální amerikanismus* skrze šest charakteristik s uvedenými příklady:

- „1) *los lexemas autóctonos de América y, en caso de haberlos, sus derivados: caíte.*
- 2) *creaciones originales americanas: sufrino, -a.*
- 3) *criollismos morfológicos: abrazadera.*
- 4) *lexemas de procedencia española con cambio o especificación de contenido semántico: pito.*
- 5) *arcaísmos españoles vivos en América: caravana.*
- 6) *lexemas procedentes de otras lenguas tanto antiguos en el español americano, afronegrismos, por ejemplo: matungo.*“¹⁷

Jiří Černý ve *Španělsko-českém slovníku amerikanismů* popisuje určité „omezené“ pohledy jiných autorů na *americanismus*. Tvrdí, že existuje mnoho charakteristik tohoto pojmu. Avšak Černý (2018: xi-xii) zde uvádí shrnutí šesti bodů:

„1. V určité části Hispánské Ameriky se používají výrazy pocházející z indiánských jazyků např.: *choclo*.

1. *Jiné pocházejí z angličtiny, portugalštiny, italštiny, francouzštiny, z afrických jazyků apod.; např.: cachorro.*
2. *Další pocházejí ze španělštiny, ale v Americe dostaly nový význam; např.: gusano.*
3. *Na rozdíl od velmi početných předcházejících případů existuje jen pár výrazů a frází, v nichž se evropská a americká španělština v zásadě liší; např.: papas/patatas.*

¹⁶ Geograficky americká španělština [ŽH]

¹⁷ 1) autochtónní lexémy Ameriky a v případě, že existují, jejich odvozeniny: *caíte*. [ŽH]

2) původní americká slovo tvorba: *sufrino, -a*. [ŽH]

3) morfologické kreolismy: *abrazadera*. [ŽH]

4) lexémy španělského původu se změnou nebo upřesněním sémantického obsahu: *pito*. [ŽH]

5) španělské archaismy existující v Americe: *caravana*. [ŽH]

6) lexémy z jiných jazyků, staré i nové, v americké španělštině, afronegrismy, např.: *mitungo*[ŽH]

4. *Některé výrazy a fráze vznikly v Americe, ale převzala je evropská španělština; např.: plátano.*
5. *Celou řadu výrazů indiánského původu převzala nejdříve evropská španělština a jejím prostřednictvím další jazyky, a jde tedy o internacionalismy; např.: canoa.“*

S ohledem na doposud uvedené výklady a definice lze uzavřít, že, literatura hovoří o *amerikanismu* ve třech hlavních koncepcích. První považuje *amerikanismy* za ta slova, která neexistují v evropské španělštině, ale existují pouze ve španělštině americké, tedy v jednotlivých dílčích zemích Ameriky. Jedná se převážně o slova, která jsou označována názvy jako *venezolanismos*, *mexicanismos*, *ecuatorianismos*, *chilenismos*, *costarricenseismos* a další. Druhý přístup označuje za *amerikanismus* každé slovo, které historicky odkazuje k americkému kontinentu, tedy i slova převzatá od původních obyvatel Ameriky. Poslední koncepce tvrdí, že *amerikanismus* je pojem pocházející či užívající se pouze a výhradně na území Spojených států amerických, a tak opomíjí všechny ostatní státy Severní a Jižní Ameriky. Jedná se proto o koncepci, která chápe tento pojem příliš úzce, jelikož Amerikou nazýváme celý kontinent světa a není možné, aby se jednalo o výrazy pouze z USA.

Je zcela nepochybné, že definic a vysvětlení existuje mnoho a na základě konkrétní perspektivy nahlížení na tento pojem se tvoří slovníky *amerikanismů*. Slovníky obsahují podobné, ale také odlišné vstupy (lemmata) v závislosti na způsobu vymezení pojmu daným autorem. Proto nelze nikdy nalézt úplně identické slovníky, byť existují určité charakteristiky, které jednotlivé slovníky spojují. Je to především jejich stavba a obsah, které zkoumá disciplína zvaná lexikografie.

2. Lexikografie

V dnešní době existuje nespočetné množství slovníků. Lze je rozdělit do několika typů, a to na slovníky výkladové, pravopisné, jednojazyčné, vícejazyčné, slovníky synonym, slovníky argotu a mnoho dalších. A právě slovník je předmětem zkoumání jazykovědné disciplíny nazvané lexikografie.

Dle Čermáka (1995: 16) je lexikografie nauka o slovnících, která se zabývá jak teorií, tak praxí. Praxí pak míní tvorbu určitého typu slovníku. Tvrdí, že: „*Každý typ slovníku má specifické nároky teoretické, poznávací, lingvistické i mimolingvistické, vyžaduje jistou metodu a metodiku, realizaci pracovních etap statistici mentálních a technických zásahů.*“ (Čermák, 1995: 16).

Španělská královská akademie definuje lexikografii následovně: „*Parte de la lingüística que estudia los principios teóricos en que se basa la composición de diccionarios.*“¹⁸ (DLE, 2022: online, heslo „lexicografía“).

Edilberto Cruz Espejo (1999: 413–414) tvrdí, že se lexikografie zaobírá popisem slovní zásoby, jak z názvu vyplývá.

Na druhou stranu, Julio Fernández Sevilla (1974: 14) uvádí, že lexikografie se nezabývá pouhým popisem, ale také schopností shromáždit slova daného jazyka a následně je upravovat či doplňovat jejich význam.

Na Seville navazuje Jiří Černý (1998: 159), který lexikografii specifikuje následovně: „*Lexikografie, jak ostatně naznačuje sám tento mezinárodní termín, je ta část lingvistiky, která se zabývá sepisováním slovní zásoby, tj. sestavováním slovníků.*“ Na základě výše zmíněné definice si níže uvedeme jednotlivé typy slovníků.

2.1 Typy slovníků

Jak již bylo zmíněno, slovníků existuje různorodá škála. Záleží na parametru, na jehož základě se slovníky dělí do jednotlivých skupin. Je možné uvést různá dělení, která jednotliví autoři představují ve svých odborných dílech s příklady konkrétních slovníků.

Josef Dubský (1977:10–13) v *Základech španělské lexikologie* uvádí slovníky, které by měl znát každý překladatel ze španělštiny, aby jeho práce byla kvalitní. Jedná se o: „*jednojazyčné výkladové slovníky (například *Diccionario de la Lengua Española de Real Academia Española*) nebo dvojjazyčné či vícejazyčné překladové slovníky (například *Španělsko-český slovník*, J. Dubský).*“ Poté uvádí slovníky speciální, mezi které řadí: etymologické slovníky (například *Diccionario crítico etimológico de la lengua castellana*, Madrid-Bern 1954–1957), slovníky synonym (například *Diccionario temático: sinónimos y antónimos*, León 1980), ideologické slovníky (například *Diccionario ideológico de la lengua española*, Barcelona 1942), slovníky přísloví, slovníky pravopisné a mluvnické (například M. Seco, *Diccionario de dudas y dificultades de la lengua española*, Madrid 1964), frazeologické slovníky, slovníky argotu (například V. León, *Diccionario de argot español y lenguaje popular*, Madrid 1980), slovníky americké španělštiny (například A. Malaret, *Diccionario de americanismos*, Buenos

¹⁸ Část lingvistiky, která studuje teoretické principy, na nichž je založeno sestavování slovníků [ŽH]

Aires 1946), odborné slovníky technické, lékařské, botanické, zoologické a mnoho jiných. Jak můžeme vidět, Josef Dubský se zaměřuje na slovníky pro španělský jazyk.

Naproti tomu Čermák (1995: 11–12) uvádí specifické dělení podle různých kritérií, jako je například kritérium času, obsahu, jazyka, cíle, uspořádání a další. *Manuál lexikografie* se pak blíže věnuje pouze jazykovým slovníkům, které představují významnou složku zejména pro překladatele.

Jiří Černý (1998: 160) uvádí další klasifikaci slovníků a vysvětluje jejich obsah. Dělí slovníky na tři základní typy – výkladové, jazykové překladové a jazykové speciální. U každého typu najdeme další dělení podle toho, k čemu daný slovník slouží. Slovníky výkladové dělí dále na slovníky univerzální, které se zabývají obecným popisem světa kolem nás, a slovníky speciální, jejichž záměrem je popsat určité odvětví. Slovníky jazykové překladové pak rozděluje podle kvantity jazyků na slovníky dvojjazyčné, které se pak ještě podle počtu obsažených hesel dělí na kolibří, malé, střední a velké, a slovníky vícejazyčné, které, jak již z názvu vyplývá, zahrnují více než dva jazyky. Slovníky speciální pak rozčleňuje na slovníky ortografické, etymologické, slovníky synonym, frazeologické, slangové, terminologické, technické, autorské a frekvenční.

Stejně tak Renata Novotná (2017, online) rozděluje slovníky podle určitých hledisek. Dle obsahu rozlišuje slovníky encyklopedické (například *Ottův slovník naučný*), výkladové (například *Slovník spisovného jazyka českého*, 1960–1971), překladové a smíšené typy slovníků výkladově – překladové (například *Anglicko-český výkladový slovník*, 1998). Dle časového období uvádí slovníky diachronní (například *J. Gebauer: Slovník staročeský*, 1903–1904) a synchronní.

Novotná (2017, online) uvádí i slovníky, které zahrnují pouze určitou část slovní zásoby, a to buď z hlediska geografického – nářeční slovníky (například J. Bachmannová, *Podkrkonošský slovník*, 1998), či z hlediska sociálního – slovníky slangové (například J. Suk, *Několik slangových slovníků*, 1993) nebo argotické.

Každý autor si vybírá specifickou oblast, kterou se chce ve svém odborném díle zabývat, protože vše obsáhnout nelze. Specifikací slovníku či dané oblasti jde poté autor více do hloubky daného tématu a problematiku může detailněji popsat a objasnit. Slovníky však oproti tomu mají svou vlastní strukturu, která je pro většinu slovníků společná a charakteristická. Jedná se především o makrostrukturu a mikrostrukturu slovníků, kterým bude věnována následující kapitola.

2.2 Popis slovníkové struktury

Jak již bylo zmíněno, slovník se skládá z makrostruktury a mikrostruktury. Každá část je důležitá, pro slovník naprosto nezbytná, a to i přesto, že má každá jiné charakteristické rysy a je tak specifická.

2.2.1 Makrostruktura slovníku

František Čermák (1955: 21) definuje makrostrukturu následovně: „*Makrostrukturu slovníku tvoří celkové uspořádání heslových slov (popř. částí slov a spojení slov), buď abecední, nebo pojmové (věcné), nebo kombinované, jde-li o tzv. hnízda slovotvorná, někdy i mechanická, nepřehlížející k tvoření slov.*“ Jinými slovy, makrostrukturu tvoří jednotlivé vstupy, které se posléze řadí podle dalších kritérií. Jde vlastně o takový seznam slov z daného jazyka či z určité tematické oblasti.

Podobnou definici nám předkládá i Španělská královská akademie: „*En un repertorio lexicográfico, estructura en la cual se organiza el conjunto de lemas que encabezan la información de los distintos artículos.*”¹⁹ (DLE, 2023: online, heslo „macroestructura”).

Čermák dodává (1995: 21), že se do makrostruktury také započítává předmluva, tabulky a přílohy.

Hladká a Novotná (2017, online) definují, že makrostrukturou: „*se rozumí uspořádání a vzájemné provázání hesel, tj. jednoslovných, příp. i víceslovných lexémů a částí lexémů (morfémů), někdy i zkratk a zkratkových slov, v jejich základní podobě (v č. nejčastěji v nom.sg. a v inf.).*“

Jak z názvu vyplývá, skrze makrostrukturu se díváme na slovník jako na celek. Vnímáme jeho strukturu a uspořádání. Pokud se zaměříme spíše na jednotlivá hesla neboli lemmata a zjišťujeme informace o nich, už se nejedná o makrostrukturu, nýbrž mikrostrukturu.

2.2.2 Mikrostruktura slovníku

Španělská královská akademie charakterizuje mikrostrukturu následovně: „*En un repertorio lexicográfico, estructura encabezada por el lema en la que se integra y*

¹⁹ V lexikografickém soupisu se jedná o strukturu, do které jsou uspořádány sady lemmat (vstupů), která jsou uvedena u každé slovníkové položky. [ŽH]

organiza la información relativa a cada artículo.“²⁰ Již z této první charakteristiky můžeme vyvodit, že se nejedná o celkovou strukturu, ale o strukturu a obsah každé slovníkové položky.

Čermák vysvětluje (1995: 23): „*Mikrostruktura je lingvisticky relevantní soubor informací o heslovém slově (vstupu) a jeho manifestacích.*“ To znamená, že mikrostrukturu tvoří informace týkající se jednotlivého vstupu. Informace, která se zde objeví, je závislá na typu či druhu vyhledávaného slova. Už jen slovní druh mění množství a různorodost informací.

V mikrostrukturu nalezneme mnoho rovin, které se zde objevují. Jak uvádí Čermák (1955: 23), jedná se o roviny fonologické, grafické, gramatické (morfológické a syntaktické), sémantické, pragmatické, stylistické, textové. Dále se pak může jednat i o roviny kvantitativní, které zahrnují rovinu statistickou a rovinu frekvenční, historické, tedy informace o původu slova, a roviny mezilexémových vztahů. Čermák (1955: 23) tvrdí, že „*Podle toho jsou informační údaje o hesle kódovány v ustáleném pořadí a ekonomicky s využitím zkratk a zvýrazňující typografické úpravy (závorky, interpunkce, typy písma, značky, diferencující číslice a písmena, odkazy).*“

Jinými slovy lze dovést, že každá rovina má svůj daný styl, kterým je znázorněna, a místo, kde se v určitém slovníku nachází. Podle toho pak badatel potažmo čtenář pozná, o jakou rovinu se jedná, tudíž zmíněná „rozdělení“ slouží k přehlednosti informací vyskytujících se ve slovníku.

Proto Čermák (1955: 23) dále uvádí údaje, které můžeme o jednotlivých vstupech zjistit. Tyto informace se liší v závislosti na kompetencích metajazyka, respektive na působnosti jazyka, který je používán k analýze jazyka jiného.

Nejprve se zaměříme na údaje týkající se metajazyka výrazu. Jedná se o pravopisné údaje, které podávají informaci o výskytu odlišných grafických podob daného vstupu. Uvádí zde příklad: „*diskuze i diskuse*“ (Čermák, 1955: 23). Dále zmiňuje fonetické údaje, což jsou údaje o výslovnosti, které se píší do hranatých závorek, pro příklad můžeme uvést: „*crescendo[krešendo]*“ (Čermák, 1955: 23). Neméně důležité jsou také formálně morfológické údaje, tedy způsoby, kterými se tvoří tvary slov.

²⁰ V lexikografickém repertoáru struktura uvozená lemmatem, do které se začleňuje a uspořádává informace vztahující se k dané položce.

Zmíněné údaje najdeme u ohebných slovních druhů (podstatná jména, přídavná jména, zájmena, číslovky, slovesa). Jde o skloňování či časování (také musíme brát v potaz, o jaký jazyk se jedná). Také zde nalezneme etymologické informace neboli informace o původu slova, díky kterým se dozvíme, z jakého slova a jazyka konkrétní slovo vzniklo.

V této části se zaměříme na popis informací ohledně metajazyka lexému jako celku. Dle Čermáka (1955: 23–24) se jedná o homonymii a o morfologické údaje sémantické. Josef Dubský v *Základech španělské lexikologie* popisuje vznik a význam homonymie. „*Homonymie (homonimia) vzniká v jazyce obyčejně tím, že se hláskoslovným vývojem k sobě přiblížila formálně dvě slova různého původu tak, že se stejně píší a vyslovují (hovoříme pak o homofonii = homofonia) nebo jen stejně píší (hovoříme pak o homografii = homografia)*“ (Dubský, 1977: 117).

Čermák uvádí kromě informací o homofonii také morfologické údaje sémantické. To znamená, že u každého slovního druhu se vyskytují různé informace. Musíme proto rozlišit, které informace najdeme například u substantiv, adjektiv, sloves atd. Čermák v *Manuálu lexikografie* uvádí právě tyto informace, které nalezneme u jednotlivých druhů slov. Pro základní orientaci v mikrostruktuře lze na tomto místě odbočit od španělských slovníků k tomu, jak právě on specifikuje informace (Čermák, 1955: 24): „*Týkají se u substantiv rodu, pádu, typu skloňování, čísla zdobnělin, pomnožnosti, hromadnosti; u adjektiv krátkých tvarů a stupňování; různých druhů zájmen a číslovek včetně zlomků; u sloves vidu a dalších gramatických charakteristik, jako jsou subst. A adj. Verbální, osoba, číslo, čas, způsob a rod, v některých případech i různě omezeného užití (neosobnost, imperativ, reflexivum); u příslovci okolnostních určení, predikativ a deadjektivních vztahů; u primárních předložek, řízených pády substantiv a zapojených do sémantických vztahů dominovaných a dominujících slov, okolnostních určení a u sekundárních předložek i desubstantivních vztahů; u spojek a částic syntaktických funkcí a u citoslovcí emocionálních a kontaktních postojů a onomatopoických imitací. Charakteristiky spojek a částic je třeba jednak koordinovat s gramatikou, jednak diferencovat a zdůraznit jejich lexikální aspekt.*“

Ze shora uvedeného víme, jaké prvky charakterizují mikrostrukturu ve slovnících, kde je můžeme najít a co nesou za informaci o daném vstupu. Zároveň však víme, že každý slovník je specifický, a proto jeho rozvržení, uspořádání hesel a mikrostruktura se mohou lišit v závislosti na typu slovníku či preferenci autora. Níže si proto představíme

slovníky, které budou využity pro výzkum v této práci se zaměřením na koncepci jejich mikrostruktury.

2.2.2.1 Popis mikrostruktury DLE

Španělská královská akademie předkládá strukturu slovníkových položek. Dělí je na pět hlavních sekcí uspořádaných svisle podle toho, kde se na stránce slovníku nacházejí. Začíná od informace, která je zmíněna nejvýše a pokračuje sestupně až na konec stránky.

První sekce se týká lemmatu neboli jednotlivého vstupu. Je zde vysvětleno, jakými způsoby může být heslo uvedeno a co nám jeho způsob uvedení říká o daném slově. Obecně je slovo psáno obyčejným řezem písma. Pokud se jedná o výraz převzatý z jiného jazyka či o *latinismus*, pak se používá kurzíva (například: *kilobyte*). Velkými písmeny se uvádějí zkratky (například: *CD – Del ingl. CD, sigla de compact disc „disco compacto“*). Dále je zde zmíněn spojovník, který se může objevit před či po prvku. Ukazuje nám, že se jedná o lemma, které se využívá v morfologickém procesu při vzniku slov zvaném derivace (například: *pre-, -aico, ca*). Pokud se zde objeví homonymní tvary, označí se horním indexem, číslem (například: *gato¹, gato²*). Je zde také uvedeno, že pokud je slovo v mužském rodě, ale i ženském rodě, je automaticky za slovem v mužském rodě uveden přechýlený tvar tohoto slova pro ženský rod (například: *actor, triz*).

Druhá sekce se týká tzv. „doplňujících informací“, mezi které se řadí: různé varianty slova (například: *bikini, Tb. biquini*), původ slova (například: *cóndor – Del quechua cúntur*), cizí slova (například: *pop art – Loc. Ingl.*), pravopis (například: *„constitución – Escr. con may. inicial en acep. 4, salvo en usos plurales o genéricos.*), morfologie, která předkládá informace o časování sloves, nepravidelných slovech, jiných užití v rodě mužském a ženském a další (například: *preterir - Conjug. c. pedir., antiguo, gua - Sup. irreg. antiquísimo., cliente, ta - Para el f., u. t. la forma cliente en acep. 1; en acep. 2, u. solo cliente.*) a někdy zde můžeme najít také tzv. komplexní tvary (například: *polo¹[...] à polo norte Escr. con may. inicial, Polo Norte, cuando se refiere a la región.*).

Třetí sekce pak pojednává o významech lemmatu. Jedná se o gramatické kategorie a podkategorie, které jsou psány modrou barvou (například: *fuerte – adj. Que tiene fuerza.*).

Čtvrtý blok se zabývá složenými formami, tedy ustálenými slovními tvary (například: *buenas noches, de vez en cuando, más o menos*) a kolokacemi (například: *vis cómica*).

Poslední sekce, tedy sekce pátá, uvádí informace o některém ze členů složeného tvaru hledaného slova. U této sekce je nutné se skrze tento modře uvedený tvar prokliknout na další slovníkovou položku, kde je její význam vysvětlen. Obvykle se nachází na konci slovníkové položky (například: *cómico, ca – vis cómica*). Můžeme zde také nalézt zkratku imperativu *Véase - „V.“*, která nám říká, že po kliknutí na označené slovo najdeme informaci o námi hledaném slově (například: *biquini – V.bikini*).

V průběhu zpracovávání této bakalářské práce došlo k aktualizaci a rozšíření *DLE* o informaci k paradigmatickým vztahům synonymie²¹ a antonymie (například: *SIN.: boniato, camote*). Synonyma jsou uvedena pod definicí vyhledávaného slova.

Za účelem prohloubení přínosu výzkumu vedle hlavních hesel, která jsou předmětem analýz, se empirická analýza bude sekundárně zabývat i jejich úplnými²² a částečnými²³ synonymy. Avšak je nutno podotknout, že tato práce je primárně lexikografická, a proto problematika synonym není v této teoretické kapitole rozebírána do hloubky.

²¹ „Synonymie je jev v zásadě náhodné podobnosti významu dvou nebo více různých lexémů, tj. majících různou formu“ (Čermák, 2004: 190).

²² „Za úplnou s. je pak považován pouze vztah mezi lexémy, které vedle zaměnitelnosti *salva veritate* splňují i podmínku shodné distribuce, tj. naprosté zaměnitelnosti a stejné frekvence výskytu ve všech kontextech“ (Hladká: 2017, online).

²³ „Částečná (neúplná) s., tj. pouhá významová podobnost, mnohdy označovaná právě jen jako s., je ve slovníku velmi častým jevem. Částečná s. spojuje lexémy, které mají shodný základní pojmový obsah a liší se buď v okrajových pojmových sémeh (chytrý – moudrý, div – zázrak), n. v sémeh pragmatických a stylistických (manžel – starej, pacient – pacoš), případně v obojím (les – háj, křičet – řvát)“ (Hladká: 2017, online).

De or. antillano, quizá taíno.

1. f. Planta vivaz de la familia de las convolvuláceas, de tallo rastrero y ramoso, hojas alternas, acorazonadas y profundamente lobuladas, flores grandes, acampanadas, rojas por dentro, blancas por fuera, y raíces como las de la patata.
2. f. Tubérculo comestible de la raíz de la **batata**, de color pardo por fuera y amarillento o blanco por dentro, fusiforme y de unos doce centímetros de largo y cinco de diámetro.
 SIN.: boniato, camote.
3. f. coloq. *Arg.* Coche viejo.
4. f. *Arg. y Ur. p. us.* Apocamiento, falta de palabras o de reacción a causa de turbación, desconcierto o timidez.
 SIN.: timidez, apocamiento, cortedad, vergüenza.
5. m. y f. coloq. *Arg. y Ur.* Persona tonta, apocada.

batata en polvo

1. f. polvo de batata.

SINÓNIMOS O AFINES DE **batata**

- boniato, camote.
- timidez, apocamiento, cortedad, vergüenza.

Obrazek 1 – Příklad *americanismu* (mikrostruktury *DLE*)

Uvedeme-li například slovo *batata*, vidíme, že v mikrostruktuře je etymologická informace (*De origen antillano, quizá taíno*), morfologická informace (*femenino*), diastratická informace (*coloquial*), diatopická informace (*Argentina*), informace o frekvenci užití (*poco usado*), informace o ustálených slovních spojeních (*batata en polvo*) a již výše zmíněná synonyma (*boniato, camote*).

2.2.2.2 Popis mikrostruktury *DAMER*

Od popisu mikrostruktury slovníku španělského jazyka se nyní přesuneme k popisu mikrostruktury specičtějšího slovníku. Jedná se o slovník *americanismů* – *Diccionario de americanismos* Asociación de Academias de la Lengua Española.

V první řadě u vybraného hesla můžeme vidět informaci o etymologii slova. Je uváděna v závorce za lemmatem (například: **muñocismo**. (*De Muñoz Marín, político puertorriqueño, 1898-1980*)). Může se stát, že původ slova není známý, pak se do závorky zapíše „*De etim. desc.*“²⁴. V závorce je uveden otazník, pokud se jedná o slova, u kterých se pochybuje nad jejím původem. Pokud je lemma nějakým způsobem

²⁴ Neznámého původu [ŽH]

modifikováno, ať už se jedná o derivaci, zkratku, apokopu, metatezi či o synkopu, tato informace je zde také uvedena (například: **u.** (*Abrev. de Universidad*) (2010: XL-XLI).

Dále slovník uvádí gramatické informace o podstatných jménech, přídavných jménech a slovesech. U substantiv uvádí informaci o rodě slova, tedy jestli je heslo rodu ženského, mužského či je možno používat oba rody. Pokud se slovo v rodě mužském liší od slova v rodě ženském, je za slovem uveden daný morfém rodu ženského (například: **abarrotero, -a.**). U přídavných jmen se také rozlišují a označují rody, dále pak adjektiva neměnná, u kterých nenajdeme morfém rodu ženského (například: **rascuache.**). Pro úplnost je nutné uvést, že u sloves se pak rozlišuje, zdali je tranzitivní zvrtné (například: **apachangarse. I. I. tr. prnl. ...**) či zvrtné není (například: **maletear. I.I. tr. ...**) nebo je intransitivní zvrtné (například: **condorearse. I. I. intr. prnl. ...**) či není zvrtné (například: **mecatear. II. I. intr. ...**) a pak se označují slovesa neosobní (například: **paramar. I. I. intr. impers. ...**). Jak můžeme vidět, u sloves se tyto informace píší zkratkovitě za číselným označením slovníkové položky (2010: XLII).

Další stěžejní informací, kterou ve slovníku nalezneme, je informace diatopická. Země jsou uvedeny zkratkou v kurzívě a řazeny od polohy daného státu, tedy od severu na jih, a od západu na východ. Někdy je důležité uvést i zónu v dané zemi, která se zkratkou v kurzívě uvádí za dvojtečku (například: *Pe:S, AR: N*) (2010: XLIII – XLIV).

Následující informace se týká frekvence užívání slova. Pokud se dané lemma používá v jakékoliv komunikační situaci beze změn, není zde nic uvedeno. Pokud se používá jen příležitostně, je označen zkratkou *p.u.* neboli *poco usado*. Mohou se zde vyskytnout i výrazy, které se postupem času stávají zastaralými, ty se pak označují zkratkou *obsol.*, tedy *obsolescente*. Zkratkou *juv.*, tedy, *juvenil* se označují slova, která jsou užívána převážně u mladistvých (2010: XLIV).

Každé slovo je vysvětleno odpovídající definicí, která se liší podle významu slova. Může zde být uvedeno synonymum slova, metafora, metonymie, v jakém odvětví se termín s daným významem užívá apod. S ohledem na fakt, že se tato práce zabývá v empirické části termíny fauny a flóry, je rovněž důležité popsat, jak jsou tato lemmata značena. Pevážně je zde uveden krátký popis dané rostliny či zvířete. Za popisem najdeme v závorce uveden odborný název slova (například: **tocador. I. 1. m. PR.** *Planta de hojas elegantes algo velludas, de diversos colores, generalmente rojas y verdes; es ornamental. (Araceae; Caladium argyrites).*)

Na konci slovníkové položky se může také vyskytnout informace geograficko-správní. Jedná se o to, zdali se slovo užívá ve velkých městech či hlavních městech, pak se označuje zkratkou *urb.* neboli *urbano*. Pokud se naopak jedná o slovo, které je užíváno na venkově, nalezneme zde zkratku *rur.* neboli *rural* (2010: XLIX).

Slovník však pojímá i informaci sociolingvistickou. Záleží na tom, jestli dané slovo je používáno v nějaké specifické skupině, například ve skupině drogově závislých, studentů apod. Tato informace se vyskytuje vždy samostatně a je psána celým slovem obyčejným řezem písma, například: „de la drogadicción“. Slova, která jsou považována za „knižní“ nebo naopak za „vulgární“ se značí příslušnou zkratkou, například „vulg“. Další informace se vztahuje k sociální stratifikaci, jinak řečeno rozvrstvením společnosti dle sociálního statusu, jako je například druh profese, vzdělání atd. Značí se pouze vysoká a nízká vrstva, například: „cult.“ (2010: XLIX–LI).

V mikrostruktuře slovníku dále nalezneme tzv. pragmatické značky. Podávají nám informaci o komunikačním záměru mluvčího. Jedná se především o čtyři hlavní záměry: „afectuoso, despectivo, festivo, hiperbólico“, které se označují zkratkou (2010: LI).

1. Lema	
2. Etimología / procedencia	
3. Ámbito semántico	I.
4. Número de acepción	1.
5. Información gramatical	m, adj, intr., etc.
6. Localización diatópica	Ar, Bo, Ch, etc.
7. Marca de uso	p.u.
8. Marca cronológica	juv, obsol.
9. Transición semántica	metáf, meton.
10. Definición	
11. Marca geográfica	rur, urb.
12. Registro	carc, drog, delinc, est, inf, ploic, prost.
13. Valoración social	prest, euf, vulg, tabú.
14. Estratificación	pop, cult.
15. Estilo	espon, esm (precedidos de →).
16. Marcas pragmáticas	afec, desp, fest, hiperb, sat (precedidos y unidos por ^).

17. Observaciones	¶	
18. Variantes gráficas	()	
19. Sinónimos	◆	

Tabulka 1 – Struktura slovníkové položky (DAMER)

2.2.2.3 Popis mikrostruktury ŠČSA

Jako poslední bude popsána mikrostruktura *Španělsko – českého slovníku amerikanismů* od Jiřího Černého a kolektivu.

Daný termín je vždy psán tučným písmem. Čárka odděluje heslo od následující morfologické informace, přesněji informace o gramatické kategorii slova. Pokud je slovo rodu mužského, označuje se zkratkou m. jako maskulinum, pokud je naopak rodu ženského označuje se písmenem f. jako femeninum. Najdeme zde také informaci etymologickou. Dále se tučně píší závorky s čísly, která označují jednotlivé významy slova. Za čísly je v závorce uvedena diatopická informace a poté následuje česky psaný význam slova. Jak již bylo zmíněno, zde také nalezneme hesla fauny a flóry, pro která jsou označení stejná. Je zde uveden odborný latinský název a popis dané rostliny či zvířete. Mohou se zde rovněž objevit příklady, které jsou označené zkratkou př.:, dále pak synonyma označena zkratkou Syn.: či různé varianty slova, značící se zkratkou Var.:. Tato slova jsou psána kurzívou. Na konci najdeme použité prameny uvedené v závorce (2018: xxvii).

Existují ale i složené tvary slov, u kterých je základní slovo nahrazeno vlnovkou. Pokud se jedná o slovo homonymní, jednotlivé významy jsou pak značeny horním indexem. Objevují se zde i dva grafické znaky. Jedná se o znak •, který označuje, že daný význam je převzat z nového pramene. Druhým znakem je znak ▶, který uvádí encyklopedické informace (2018: xxviii).

choroy, m. (1) (Chil): kogna dlouhozobý; ► druh papouška; vyskytuje se v hejnech a způsobuje škodu na osetých polích; (RAE). • (2) (Chil): kogna dlouhozobý (*Enicognathus leptorhynchus*); ► pták až 40 cm dlouhý, zelený na zádech, popelavě šedý na břiše a s tmavě červeným ocasem; (DA).

Obrázek 2 – Příklad *amerikanismu* (mikrostruktury ŠČSA)

3. Jazykový kontakt

Jazykovým kontaktem se rozumí jev, který nastává ve společnostech, kde existuje soužití dvou nebo více jazyků nebo jejich variant. Tento jev nejenže ovlivňuje současný stav daného jazykového prostředí, ale také může být jedním z faktorů, které přispívají ke vzniku nových slov či výrazů v konkrétních jazycích. Při interakci lidí mluvících rozdílnými jazyky nebo jinými varietami jazyků dochází k vzájemnému ovlivňování, které může být jak minimální, tak i velice markantní. Stejně tak tomu bylo i v historii, a proto i ve španělštině existují slova, tzv. *indigenismy* která jsou původem z domorodých jazyků v určitých oblastech Ameriky. A tak se některá slova přenesla do „obecné“ španělštiny (Nekula, 2017, online).

Obecně lze říci, že jazyk domorodých kmenů ovlivnil do určité míry slovní zásobu nejen španělštiny, ale také dalších evropských jazyků. Z mnoha domorodých jazyků byla přejata slova, která se převážně týkala oblastí, které byly spjaté s kulturou těchto kmenů. Většina domorodců se zabývala pěstováním plodin a chovem zvířat, neboť díky tomu získávali svou obživu. I z tohoto důvodu se mnohá slovní zásoba týká právě fauny a flóry.

Práce se v analýzách zabývá převážně *indigenismy*, tedy slovy, která pochází z domorodých jazyků. Z toho důvodu je nutné uvést jednotlivé domorodé jazyky spolu s jejich diatopickou informací. Pro lepší přehlednost je důležité jednotlivé jazyky zařadit do jazykové rodiny, popřípadě uvést informaci o jazykovém kontaktu specifického domorodého jazyka s ostatními kmeny či Španěly.

3.1 Nahuatl

Nahuatl je domorodým jazykem, který spadá do jazykové rodiny rozšířené na jihozápadě Severní Ameriky, tedy juto-aztécké jazykové rodiny. Tato jazyková rodina se dále člení na jednotlivé větve. Nahuatl konkrétně spadá do větve aztécké (Pivoda, 2023: 163). Tento domorodý jazyk je rozšířen v Mexiku. Existují různé dialekty daného jazyka, které se používají v jiných státech Mexika (Pivoda, 2023: 175).

Nahuatl má hluboké kořeny v historii Mexika. Do kontaktu se španělštinou se dostal v době conquisty. Dle Pivody (2023: 174) „*Nahuatl přejal mnoho španělských slov, která přizpůsobil své výslovnosti zjednodušením souhláskových skupin, např. caballo „kůň“ se změnil na kawayoh.*“ Dále uvádí, že: „*Od conquisty až do 18. století byl nahuatl užíván v koloniální administrativě a církevní správě, po roce 1770 ale musel ustoupit hispanizaci. Do administrativy se vrátil roku 1865 za císařství Maxmiliána Habsburského a v užívání zůstal i za vlády Benita Juaréze. Roku 1876 však byl opět vytlačen další vlnou hispanizace a tento trend trval až do 90. let 20. století. Roku 2005 byl nahuatl prohlášen druhým úředním jazykem Mexika a, přinejmenším teoreticky, plně zrovnoprávněn se španělštinou.*“

Je zde také uvedeno, že mnoho názvů fauny bylo přejato evropskými jazyky právě z nahuatlu, například *axolotl*, *kojot*, *ocelot* (Pivoda, 2023: 178).

3.2 Mayská jazyková rodina

Tato rodina se skládá ze čtyř větví, a to vestécké, jukatécké, západní a východní. Ty dále obsahují jednotlivé domorodé jazyky, které se vyskytují nebo se vyskytovaly na území Mexika, Guatemaly, Belize a Hondurasu (Pivoda, 2023: 202).

Španělé začali pronikat na májské území až po roce 1524, což vedlo k dlouhodobému dobývání těchto oblastí. Tím došlo ke kontaktu jazyků a kultur (Pivoda, 2023: 199).

3.3 Uwština (tunebština)

Uwština spadá do čibské jazykové rodiny a je rozšířena především v Kolumbii (Pivoda, 2023: 219–222).

3.4 Karibština

Karibština se řadí do karibské jazykové rodiny, do karibské větve (Pivoda, 2023: 307). Setkáme se s ní na severu Venezuely, v Surinamu a Francouzské Guyaně (Pivoda, 2023: 305).

Kultura karibů se dostala do kontaktu s araváckými kmeny. Z tohoto důvodu byly přejímány kulturní prvky, zemědělství i jazyk (Pivoda, 2023: 260).

3.5 Taínština

Dnes, již vymřelý jazyk, patří do aravacké jazykové rodiny, do maipurských jazyků. „*Na Kubě a Portoriku přežili Taínové i jejich jazyk déle, v oblasti Baracoa na východní Kubě několik rodin mluvilo taínštinou ještě na počátku 20. století*“ (Pivoda, 2023: 263).

Jazyk taínů byl ovlivněn španělským jazykem a naopak. Z taínštiny bylo do španělštiny a jiných jazyků převzato mnoho slov, například *kánoe* či *kajman* (Pivoda, 2023: 268).

3.6 Aravačtina

Je jedním z jazyků aravacké jazykové rodiny, maipurských jazyků stejně jako taínština. Můžeme se s ní setkat ve Venezuele a Guyaně (Pivoda, 2023: 263).

Jak již bylo výše zmíněno aravákové se dostávali do sporů s Kariby, a tak se navzájem kulturně ovlivňovali (Pivoda, 2023: 260).

3.7 Kečuánština

Spadá dle Pivody (2023: 241) do největší jazykové rodiny indiánské Ameriky, tedy kečumaránské jazykové rodiny. Kečuánština tvoří samostatnou větev ve zmíněné jazykové rodině. Další větví je větev ajmarská, která bude popsána následně. Tento jazyk je rozšířen v oblasti And, převážně v Peru, ale setkáme se s ním i v Bolívii, Ekvádoru, na severu Argentiny, v Chile a Kolumbii (Pivoda, 2023: 251).

Stejně jako ostatní domorodé jazyky má i kečuánština bohatou historii. Je spojena s říší Inků, jejíž centrum bylo v Peru ve městě Cuzco. Inkové dobývali mnohá území, včetně ajmarských států, a tak docházelo ke střetům jejich kultury s kulturami dalších

kmenů. Tento vzájemný vliv lze pozorovat i ve vztahu se Španělskem, proti němuž probíhala mnohá povstání (Pivoda, 2023: 249—251).

3.8 Ajmarština

Stejně jako kečuánština i ajmarština se dle Pivody (2023: 245) řadí do kečumaránské jazykové rodiny. Přesněji pak spadá do ajmarské větve. Ajmarština je nejrozšířenější na západě Bolívie, poté v Peru, Argentině a také v Chile (Pivoda, 2023: 247).

Dle Pivody (2023: 245–246) je kečumaránská rodina spojena s kulturou Wari, která byla rozšířena v Peru a postupně si podrobila různé kmeny, jako například lid kultury Nazca, který měl následně vliv na warijskou kulturu. Později měli vliv na tamější kulturu i Inkové, kteří přispěli především svou architekturou. Postupně vznikl i ajmarský stát Lupaka, pro který bylo významné pastevectví, např. lam či alpak, ale také pěstování různorodých plodin, zejména pak brambor. Samozřejmě se setkali i se Španěly, proti kterým vedli mnohá povstání.

3.9 Guaraníjština

Zmíněný domorodý jazyk spadá do východní větve tupijské jazykové rodiny, konkrétně do tupijsko-guaraníjských jazyků. Je rozšířen v Brazílii a Paraguayi (Pivoda, 2023: 313).

Dle Pivody (2023: 312) byla guaraníjština v historii jazykem jezuitských misí v jižní Brazílii, Paraguayi a argentinské provincii Misiones. Jezuity byly zřízeny misijní osady, kde žili jak domorodci, tak jezuité, kteří tyto osady řídili. Měli významný vliv na domorodé obyvatelstvo a jejich kulturu. Po změně portugalských a španělských hranic kolonií byli jezuité vyhnáni nejen z jižních portugalských kolonií, ale také z Brazílie, a v roce 1767 i ze španělských kolonií.

3.10 Mapučština

Mapučština je jazykem araukánské jazykové rodiny spolu s viličštinou a čangoštinou, které jsou v některých případech označovány jako jeho dialekty z důvodu jejich blízkosti (Pivoda, 2023: 355).

Jazyk je rozšířen v Chile a Argentině a byl ovlivněn domorodým jazykem Inků, tedy kečuánštinou. Důvodem pro významný vliv tohoto jazyka bylo ovládnutí jedné

teritoriální skupiny Mapučů Inky. Také se samozřejmě střetávali se Španěly, a to nejčastěji v různých bitvách, například v bitvě u Tucapelu. Oproti tomu v chilské válce za nezávislost 1810–1818 stáli Mapučové na straně Španělů proti revolucionářům. O 43 let později byla jejich země dobita Chile a již nenavrácena (Pivoda, 2023: 356).

4. Empirický výzkum

Na základě zkušeností se zde zkoumaným tématem ze studijního pobytu v Alicante, konzultací s rodilými mluvčími a svého všeobecného povědomí jsem si zvolila celkem dvacet obecně používaných pojmů, a to deset z flóry a dalších deset z fauny. Těmi jsou: *ahuyama, ají, batata, cacao, choclo, maní, palta, papaya, tomate, yuca, alpaca, caimán, colibrí, cóndor, coyote, iguana, llama, loro, tucán* a *vicuña*.

Pro empirický výzkum jsem si vybrala tři slovníky, a to *Diccionario de la lengua española (DLE)*, *Diccionario de americanismos (DAMER)* a *Španělsko-český slovník amerikanismů (ŠČSA)*, ve kterých budu vyhledávat vybrané pojmy a porovnávat informace v nich obsažené.

Diccionario de la lengua española je obecný výkladový slovník (Real Academia Española, 1780–2023, on-line, zkr. *DLE*), který jsem záměrně vybrala, abych zjistila, jak jsou jednotlivá slova chápána v širším povědomí.

Dalším slovníkem je specializovaný slovník zaměřený přímo na *americanismy*, *Diccionario de americanismos* (Asociación de Academias de la Lengua Española, 2010, zkr. *DAMER*) ve kterém předpokládám vyhledávání jednotlivých států, ve kterých je *americanismus* užívaný.

Posledním slovníkem je *Španělsko-český slovník amerikanismů* (Černý, 2018, zkr. *ŠČSA*), který vznikl kombinací mnoha zdrojů a slovníků a obsahuje tak velmi pestrou a širokou škálu informací. Očekávám tedy, že bude obsahovat především podrobné informace o jednotlivých *americanismech*, a kromě toho také český překlad daného slova.

U jednotlivých *americanismů* se zaměřím nejprve na informaci etymologickou, tedy z jakého jazyka slovo původně pochází. Zda se jedná o domorodý jazyk, což by naznačovalo a dokazovalo, že se jedná o *americanismus* typu *indigenismus*, nebo zda se jedná o původ jiný, což by naopak vedlo k závěru, že se o tento typ *americanismu* pravděpodobně jednat nebude. Dále se zaměřím na informaci diatopickou, která poskytne

přehled o rozšíření *amerikanismu*. Zjistím, zda a v jaké oblasti je každý jeden *amerikanismus* používán, zda je používán v celé oblasti či státu, nebo jen jeho části, případně zda se jedná o většinu států Hispánské Ameriky a Španělsko, nebo jen určitý region, což by naznačovalo, že se jedná o *regionalismus*. Pro lepší přehlednost a význam jednotlivých slov uvedu rovněž český překlad vybraných slov za pomoci *Španělsko-českého slovníku amerikanismů*.

Dále porovnám informace k jednotlivým heslům v uvedených slovnících. Zjistím, zda jsou ve vzájemném konsensu, nebo se v některých ohledech liší. Případně se zaměřím na informace, které absentují v některém ze slovníků, či je tato informace podávána jiným způsobem a je tak nutné na něj poukázat. V tomto kontextu je důležité podotknout, že obecně rozšířené *amerikanismy*, se buď v *DAMER* s příslušnou definicí nevyskytují či u nich není uvedený výčet jednotlivých států. Bude se pak tedy jednat o *internacionalismus*.

Primárním cílem je vyjasnění pojmu *amerikanismus*. Uvedu, o jaký typ *amerikanismu* se jedná. Zdali se jedná o *amerikanismus* typu *indigenismus*, či o *regionalismus*.

Sekundárním cílem je vyhodnocení úplnosti jednotlivých slovníků. Chci demonstrovat, že spoléhat se pouze na jeden zdroj není nikdy dostačující, protože dílo v obecném slova smyslu nemusí být úplné a je vždy zapotřebí využít a vyhledávat informace ve více zdrojích, a to pro jejich správnost a přesnost.

S ohledem na uvedené předpokládám, že u převážné většiny vybraných pojmů se bude jednat o *amerikanismus* typu *indigenismus*, jelikož jsem jejich výběr konzultovala s rodilými mluvčími, kteří mají k domorodým jazykům blízko. Zároveň se jedná o slova, která jsou ve všeobecném povědomí. Dále očekávám, že v každém slovníku budou některé informace chybět, nebo tyto informace nebudou vždy zcela přesné.

4.1 *ahuyama*

4.1.1 DLE

Původem z karibštiny (“*Del caribe auyamá*“)²⁵. Z diatopické informace zjišťujeme, že se tento pojem používá v Kolumbii, Dominikánské republice a Venezuele, a to s významem *calabacera*, tedy „tykev“ („*I. f. Col., R. Dom. y Ven. calabacera.*“).

²⁵ Citace uváděné v podkapitolách jsou čerpány vždy z příslušných slovníků a nebudou již dále citovány.

Objevují se zde další označení pro tento plod („*Sin.: calabacera, calabaza, ayotera, mate, pipián.*“). Například *pipián*, který se užívá na Kostarice, v Salvadoru, Hondurasu a Nikaragui. Jeho původ zde není uveden. U dalšího synonyma *calabaza* není uvedena žádná diatopická informace. Pojem *ayotera* je synonymem pro *calabacera* a užívá se na Kostarice, v Salvadoru, Hondurasu a Nikaragui. Posledním synonymem je slovo *mate*, které je používáno pro označení usušené tykve, která je užívána k dalším účelům. Původ slova pochází z kečuánštiny. Slovo je lokalizováno do Argentiny, Bolívie, Ekvádoru, Paraguaye a Peru.

U druhé definice s relevantním významem („*2. f. Col. y Ven. Fruto de la auyama, grande, redondo, de pulpa amarilla y abundantes semillas.*“) najdeme ještě jedno výše nezmiňené synonymum („*Sin.: calabaza, pipián, zapallo.*“), a to *zapallo*, které je lokalizováno do Argentiny, Bolívie, Chile, Kolumbie, Ekvádoru, Hondurasu, Paraguaye, Peru a Uruguaye.

4.1.2 DAMER

Slovo pochází z karibštiny. Zde se objevuje rovněž diatopická informace, která lokalizuje tento pojem do Panamy, Kolumbie a Venezuely. Dále je informováno o jeho velmi řídkém používání.

Užívanějším synonymem v Panamě a Dominikánské republice je *ayama*. Ve Venezuele se pak naproti tomu používá označení *churí*, u kterého není uveden původ. Dalším uvedeným synonymem je slovo neuvedeného původu, a to *uyama*, lokalizováno do Panamy a Dominikánské republiky. Další synonyma zde nenalezneme. Po samostatném vyhledání slova *pipián* zjistíme, že se jedná také o synonymum užívané v Guatemale, Hondurasu, Nikaragui, na Kostarice a ve Španělsku. To samé pak platí pro pojem *zapallo*, který se užívá v Hondurasu, na Kostarice, v Panamě, na jihozápadě Kolumbie, na západě Venezuely, v Ekvádoru, Peru, Bolívii, Chile, Argentině a Uruguayi. A předkládá další synonyma, jako například *auyama*, užívané v Panamě, Dominikánské republice, Kolumbii a ve Venezuele. V Panamě se používají ještě pojmy *aullama* či *oyama*. Dohledáme zde také pojem *mate*, který označuje tykev, která většinou slouží jako nádoba k pití.

4.1.3 ŠČSA

Původ slova není uveden. Je zde uveden český překlad, „tykev“ nebo „dýně“, a pojem je situován do Kolumbie. Setkáme se dále s informací, že se rovněž používá označení *ayama*.

Po vyhledání synonym zmíněných výše zjistíme, že se v tomto slovníku uvádějí také. Jedná se o synonymum neuvedeného původu *pipián*, užíváno na území Kostariky, Hondurasu, Nikaraguy a Salvadoru. Dále o pojem *calabaza*. Slovo *zapallo*, užívané v Jižní a Střední Americe, *ayotera* kečuánského původu, rozšířené ve blíže nespécifikované Střední Americe, *mate* z kečuánštiny, *churí*, u kterého není uveden původ, a *uyama*, které je lokalizováno do Panamy, Dominikánské republiky, Kolumbie a Venezuely.

4.1.4 Porovnání

Ve všech slovnících je tento pojem uveden ve významu „tykev“ či „dýně“. *DLE* a *DAMER* uvádějí, že je původem z karibštiny, ze slova *ayamá*. *ŠČSA* původ slova neuvádí. Jedná se tedy o *amerikanismus* typu *indigenismus*.

Každý slovník obsahuje diatopickou informaci k tomuto slovu, nicméně tyto informace nejsou zcela identické. *DLE* lokalizuje *ahuyamu* do Kolumbie, Dominikánské republiky a Venezuely. *DAMER* ji uvádí pro Panamu namísto Dominikánské republiky. Naproti tomu *ŠČSA* ji lokalizuje pouze do Kolumbie.

DLE uvádí mnoho synonym tohoto pojmu, například *calabaza*, u kterého není přesně znám původ, a dále nekonkretizuje určité země. V *DAMER* a *ŠČSA* tento pojem se stejným významem nenajdeme, proto jej nemůžeme s přesností označit za *amerikanismus* ani za *regionalismus*. Dalším synonymem je *pipián*, u kterého žádný slovník neuvádí jeho původ. V *DLE* je tento pojem uveden přímo u *ahuyamy* jako její synonymum, zatímco ve zbylých dvou slovnících je nutné tento pojem vyhledat. Až poté zjistíme, že se také jedná o synonymum. Všechny slovníky se shodují v tom, že je tento pojem užívaný na Kostarice, v Hondurasu a Nikaragui. *DLE* a *ŠČSA* dále tyto země rozšiřují o Salvador a *DAMER* o Guatemala a Španělsko. Dle původu nemůžeme vyvodit, jestli se jedná nebo nejedná o *amerikanismus*. *DLE* dále uvádí synonymum *zapallo*, které je dle všech slovníků původem z kečuánštiny, tedy se jedná o *amerikanismus* typu *indigenismus*. V *ŠČSA* je uvedeno, že je tento pojem rozšířen v Jižní a Střední Americe,

detailnější označení států zde však nenajdeme. *DLE* a *DAMER* uvádí výčet jednotlivých států, a to: Argentinu, Bolívii, Chile, Kolumbii, Ekvádor, Honduras, Peru, Uruguay. *DLE* navíc přidává ještě Paraguay a *DAMER* Kostariku, Panamu a Venezuelu. Lze tak bez jakýchkoli pochybností uzavřít, že se v tomto případě jedná o pojem, který je výrazně rozšířen a užíván.

DLE uvádí další synonymum *ayotera*, které lokalizuje na Kostariku, Salvador, do Hondurasu a Nikaraguy. V *ŠČSA* nejsou vypsané jednotlivé státy, je zde uvedeno pouze území Střední Ameriky. V *DAMER* tento pojem se stejným významem vůbec nenalezneme. Původ slova je dle *ŠČSA* z nahuatlu A je proto *amerikanismem* typu *indigenismus*. Velmi pozoruhodným synonymem a samo o sobě homonymem je *mate*, které nalezneme v *DLE* i *ŠČSA*. Je původem z kečuánštiny, což vede k závěru, že jde o typický *amerikanismus* typu *indigenismus*. Ve všech slovnících pod tímto pojmem nalezneme mnoho definic. Jedna z nich uvádí, že se jedná o vydlabanou a usušenou tykev sloužící především k pití. V *DLE* a *ŠČSA* jsou přesně vymezeny státy, kde se tento pojem užívá, a to v Argentině, Bolívii, Ekvádoru, Paraguayi a Peru.

V *DAMER* jsou uvedena další dvě synonyma, jedním z nich je *uyama*, u kterého není uveden původ. Tento pojem je uveden také v *ŠČSA*. V *DLE* ho nenajdeme. Je lokalizován do Panamy, Dominikánské republiky a *ŠČSA* jej navíc zařazuje ještě do Kolumbie a Venezuely. Druhým synonymem uvedeným v *DAMER* je pojem *churí*, u kterého také není znám původ. A dle *DAMER* i *ŠČSA* se vyskytuje ve Venezuele. *DLE* tento pojem neuvádí.

4.2 *ají*

4.2.1 *DLE*

Pochází z taínštiny, konkrétní pojem, ze kterého *ají* pochází, zde není uveden. Pojem, který je definován jako plod („2. m. Am. Mer. y Ant. pimiento (¶ fruto).“), je používán v Jižní Americe a na Antilách. Jednotlivé státy zde nejsou zmíněny. Nalezneme zde mnoho synonym tohoto *indigenismu* („Sin.: pimiento, pimentón, guindilla, chile, locote, chiltipiquín, uchu.“). Alternující výraz původem z nahuatlu *chile* se používá na Kostarice, Salvadoru, v Guatemale, v Hondurasu, v Mexiku a v Nikaragui. Naopak v Paraguayi se používá pro tento plod označení z kečuánštiny *locote*. V Mexiku můžeme slyšet i pojem z nahuatlu *chiltipiquín*. *Uchu* se využívá v Peru a Bolívii. V Peru se pak můžeme setkat se synonymem *arnaicho*. Oba pojmy jsou původem z kečuánštiny.

Dalšími synonymy jsou *pimiento*, *pimentón* a *guindilla*, u těchto však není v mikrostruktuře uvedena žádná diatopická informace.

4.2.2 DAMER

Je původem z antilánštiny. Neuvádí se, z jakého jazyka slovo přímo pochází. Tento pojem se užívá v patnácti zemích Ameriky, a to konkrétně v Argentině, Bolívii, Dominikánské republice, Ekvádoru, v severní části Hondurasu, v Chile, Kolumbii, na Kubě, v Nikaragui, Panamě, Paraguayi, Peru, Portoriku, Uruguayi, Venezuele a také ve Španělsku.

Jsou zde rovněž uvedena synonyma jako například pojem bez uvedeného původu *chamborote* používaný v Guatemale. Dalším synonymem je pojem pocházející z nahuatlu, tedy *chile*, který nalezneme v Mexiku, Guatemale, Hondurasu, Nikaragui, na Kostarice a ve Španělsku. *Trapi* se pak používá v jižních a středních částech Chile. Kečuánský pojem *uchu* se využívá v Ekvádoru, střední Bolívii a v Peru. Na severozápadu Argentiny a v Uruguayi se můžeme setkat s kompozitem *putaparió*, u kterého není uveden původ, zřejmě z důvodu, že se jedná o slovo odvozené. V Mexiku je také používáno označení *chiltipiquín*, původem z nahuatlu. Jako synonymum ve slovníku nalezneme i kolokaci *chile picante*, u které však není uvedena diatopická informace. Po vyhledání kečuánského pojmu *arnaicho* zjistíme, že se tento pojem užívá v Peru, ale není přesným synonymem, protože se jedná o specifickou papričku, malou a pikantní.

4.2.3 ŠČSA

Původem z taínštiny. Jako předklad slova do češtiny se uvádí slovo „paprika“. Upřesňuje, že tento pojem je rozšířen v Jižní Americe a na Antilách.

Jsou zde uvedena synonyma, která se užívají v konkrétních státech. V Bolívii, Kolumbii, Paraguayi a Peru se dle slovníku používá slovo *rocote*. Dále v Bolívii, Kolumbii, Peru a v Ekvádoru se používá kečuánský termín *rocoto*. Další synonymum *locote* je užíváno na severovýchodu Argentiny a v Paraguayi, naproti tomu s termínem *locoto* se setkáme v Bolívii a Peru. Se synonymem *trapi* se pak setkáme v Chile.

Ve slovníku nalezneme po samostatném vyhledání další synonyma. Patří mezi ně slovo z nahuatlu používané v Mexiku, a to *chiltipiquín*. Kečuánský pojem *uchu* užívaný na území Peru a Bolívie. V Guatemale je pak užíván pojem *chamborote*, u kterého není původ uveden. Nalezneme zde také slovo *putaparió*. Můžeme se zde setkat také

s pojmem *ají picante*, u kterého je uvedeno jako synonymum označení *chile*. Nejedná se tedy o přesné synonymum k *ají*. Za zajímavou informaci o užití slova *ají* a jeho synonyma *pimiento* lze pokládat tvrzení, že termín *ají* se používá převážně pro pálivé druhy papriček, zatímco *pimiento* pro druhy větší a sladké. Navíc se dle zde zjištěné informace jedná o jeden z prvních *amerikanismů*, který použil lékař Álvarez Chanca ve zprávě o druhé Kolumbově cestě do Ameriky v roce 1493.

4.2.4 Porovnání

Pojem *ají*, v českém překladu „paprika“, obsahují všechny slovníky. *Diccionario de americanismos* uvádí, že slovo je antilského původu, zatímco *ŠČSA* a *DLE* uvádí přímo domorodý jazyk, ze kterého daný termín pochází, tedy taínštinu.

DLE a *ŠČSA* vymezují užití slova v oblasti Jižní Ameriky a Antil, kdežto *DAMER* uvádí jednotlivé státy, kde je tento pojem užíváný. *Ají* se používá pro slovo, pro které se jinde v hispanofoním světě používá slovo *pimiento*.

Všechny slovníky uvádějí jednotlivá synonyma, která se s tímto slovem pojí v různých státech či oblastech Hispánské Ameriky, popřípadě ve Španělsku. *DLE* a *DAMER* považují za synonymum termínu *ají* výraz *chile*, zatímco *ŠČSA* tento pojem nepovažuje za synonymum ke slovu *ají*, nýbrž ke slovu *ají picante*. *Chile* je lokalizováno oběma slovníky na území Mexika, Guatemaly, Hondurasu, Nikaragui, Kostariky, a navíc *DAMER* i na území Španělska. Dle slovníků je slovo původem z jazyka nahuatl, a tak se jedná rovněž o *amerikanismus* typu *indigenismus*. Další synonyma vyskytující se v jednom, dvou či třech státech Hispánské Ameriky nejsou tak rozšířená. *DLE* a *ŠČSA* zahrnují pojem *locote*, který je podle *DLE* užíváný v Paraguayi a podle *ŠČSA* navíc také v severovýchodní Argentině. V *DAMER* tento pojem vůbec nenalezneme. Jedná se o *amerikanismus*, protože dle *DLE* pochází z kečuánštiny, tedy domorodého jazyka. V Mexiku se podle *DLE* a *DAMER* vyskytuje synonymum *chiltipiquín*. V *ŠČSA* však toto slovo nenajdeme jako synonymum přímo u slova *ají*. Je potřeba jej vyhledat samostatně a až poté zjistíme, že se také jedná o jeho synonymum. Bez toho, aniž bychom toto konkrétní slovo znali, nelze z tohoto slovníku zjistit, že takové synonymum v Mexiku vůbec existuje. Dle všech slovníků pochází z nahuatlu, a proto se zcela jasně jedná o *amerikanismus* typu *indigenismus*. Stejně tak by bylo možné vyvodit závěr, že se jedná o *regionalismus*, protože se pojem užívá pouze v jednom státě.

Dalším zmíněným pojmem je *uchu*, užívající se na území Peru, Bolívie a dle *DAMER* navíc ještě Ekvádoru, které nalezneme jako synonymum přímo u slova *aji*. V *ŠČSA* je zapotřebí tento pojem znát a vyhledat zvlášť, protože jej u *amerikanismu aji* jako synonymum přímo nenalezneme. Jako u předchozích synonym i toto slovo můžeme považovat za *amerikanismus* typu *indigenismus*, jelikož je původem kečuánské.

Všechny slovníky se shodují na tom, že se v Peru používá i další výraz pocházející z kečuánštiny, a to *arnaicho*, u něž se však nejedná o úplné synonymum, ale o druh pálivé papričky, která se v daném státě vyskytuje. Je tak nepochybné, že jde jak o *amerikanismus* typu *indigenismus*, tak o *regionalismus*.

Pro území Guatemaly je dle *DAMER* a *ŠČSA* užíváno slovo *chamborote*. V *DLE* tento pojem neobjevíme. Jeho etymologie navíc není uvedena ani v jednom ze slovníků. Jedná-li se o *amerikanismus* či nikoli je za situace, kdy není znám původ slova, složité určit, nicméně dané slovo můžeme označit za *regionalismus*, neboť je dle slovníků užíváno pouze v Guatemale.

To samé platí i pro pojem *trapi*, které je užíváno v Chile. Dle stejných slovníků se na severozápadu Argentiny a v Uruguayi užívá slovo *putaparió*. Ani u jednoho ze zmíněných pojmů není uvedena etymologická informace, a proto není možné určit, zda se jedná o *amerikanismus* či nikoli.

ŠČSA považuje za synonyma také termíny *rocoto* a *locoto*, která v *DLE* a *DAMER* za synonyma považována nejsou. Jedná se o druh papriček nacházející se na území Bolívie a Peru. U slova *rocoto* můžeme říci, že se jedná o *amerikanismus* typu *indigenismus*, jelikož jeho původ vychází z kečuánštiny. I přesto, že u *locoto* etymologii slova nedohledáme, můžeme si všimnout, že původ bude stejný jak u pojmu *rocoto*. Došlo totiž jen k záměně likvidů „r“ a „l“. Jedná se tedy také o *amerikanismus* typu *indigenismus*.

Zajímavostí je, že v *ŠČSA* nalezneme i dodatečnou informaci týkající se odlišného užití pro slova *aji* i *pimiento* a u slova *aji* je dále uvedeno, kdy a kým bylo v historii poprvé použito.

4.3 batata

4.3.1 DLE

Slovo pochází z antilánštiny, pravděpodobně z taínštiny („*De or. antillano, quizá taíno.*“). Konkrétní pojem, ze kterého pochází, zde uveden není. Jedná se o jedlou hlízu sladkých brambor („*2. f. Tubérculo comestible de la raíz de la batata, de color pardo por fuera y amarillento o blanco por dentro, fusiforme y de unos doce centímetros de largo y cinco de diámetro.*“). Diatopická informace zde není uvedena. Uvedena zde jsou dvě synonyma označující hlízu („*Sin.: boniato, camote.*“), a to pojem *camote*, který se používá ve Střední Americe, Ekvádoru, Mexiku a Peru, a dále karibský výraz *boniato*, který je někdy označován také jako zřídka užívané *buniato* či *moniato*. Diatopická informace není u těchto pojmů uvedena.

4.3.2 DAMER

Slovo pochází z antilánštiny. Tento pojem je používán v Nikaragui, Portoriku, Kolumbii, Venezuele, Paraguayi a Argentině. V Mexiku, Guatemale, Hondurasu, Nikaragui, Portoriku, Kolumbii na Kostarice, v Panamě, Venezuele, Ekvádoru, Peru, Bolívii, Chile a Argentině se setkáme i s označením *camote*. Za synonymum *camote* je zde také zmíněn pojem *chaco*, který se používá v západních oblastech Venezuely. V Peru se lze ještě setkat s kečuánským pojmem *apichu*.

4.3.3 ŠČSA

Slovo pochází z taínštiny. Jako překlad do češtiny uvádí dvouslovný výraz „povijnice batátová“, pokud se jedná o rostlinu. V případě, kdy se chceme spíše zaměřit na „sladký brambor“ jako plod, museli bychom dle slovníku přeložit slova *batata blanca/mameya*, neboť samotné slovo *batata* zde ve významu kořenové hlízy nenalezneme.

Diatopická informace u spojení *batata blanca* nám sděluje, že se toto spojení používá v Bolívii. U *povijnice batátové* nalezneme jen informaci, že je rozšířena v Americe, ale bez jakékoli další specifikace.

Nejsou zde uvedena ani žádná synonyma, která by odkazovala na hlízu. Pokud však vyhledáme jednotlivá synonyma zmíněná v předchozích slovnících, nalezneme zde synonymum *camote*, které pochází z nahuatlu. Je lokalizováno do Mexika, Guatemaly,

Hondurasu, Nikaraguy, Portorika, Kolumbie, na Kostariku, do Panamy, Venezuely, Ekvádoru, Peru, Bolívie, Chile, Argentiny a Salvadoru. Pod heslem *camote* nalezneme jeho synonymum ve významu sladké brambory, kterým je *batata*. Uvádí se pro oblast Argentiny a Venezuely. Najdeme zde také pojem užívaný v oblasti Antil a La Plata, *boniato* a jeho další varianty *buniato*, *moniato* *boñato*, *buñato*, *moñato*, *muñato*,. Je zde uveden i kečuánský pojem rozšířený v Peru, Bolívii a Ekvádoru, a to *apichu*.

4.3.4 Porovnání

Všechny slovníky obsahují slovo *batata*, avšak toto slovo najdeme v různých významech. V *DLE* a *DAMER* se jedná o význam kořenové hlízy, tedy sladké brambory, zatímco v *ŠČSA* pod tímto pojmem ve spojitosti s flórou nalezneme pouze rostlinu, a ne hlízu jako takovou. Z toho vyplývá, že zde u slova *batata* pak ani nenajdeme jakákoli synonyma pro význam „sladké brambory“.

Pouze v *DAMER* je uvedena diatopická informace pro tento pojem, jsou zde vypsány jednotlivé státy, kde se označení používá. V ostatních slovnících tuto informaci nenalezneme.

Původ slova je dle slovníků antilský a *DLE* uvádí, že by se mohlo pravděpodobně jednat o původ z taínštiny. *ŠČSA* jej rovněž považuje za slovo taínského původu.

DLE a *DAMER* uvádí jednotlivá synonyma, která se pro daný termín používají. Jedná se o *camote*, který je *DLE* lokalizován ve Střední Americe, Ekvádoru, Mexiku a Peru. *DAMER* jmenuje podrobněji všechny státy, ve kterých se toto označení používá, tedy v Mexiku, Guatemale, Hondurasu, Nikaragui, Portoriku, Kolumbii, na Kostarice, v Panamě, Venezuele, Ekvádoru, Peru, Bolívii, Chile a Argentině. V *ŠČSA* je tento pojem také uveden, ale je nezbytné zvolit dílčí vyhledávání, protože jej u pojmu *batata* jako synonymum nenalezneme. Diatopické rozšíření je zde totožné jako u *DAMER* s tím, že je zde navíc uveden Salvador. Tady již pod heslem *camote* nalezneme jeho synonymum *batata*, které se dle slovníku užívá v Argentině a ve Venezuele. Slovo *camote* musíme zcela jednoznačně považovat za *amerikanismus* typu *indigenismus*, poněvadž dle všech slovníků pochází z domorodého jazyka nahuatlu. *DLE* uvádí jako synonymum také pojem *boniato* a k tomu jeho varianty *buniato* a *moniato*. Po samostatném vyhledávání tyto pojmy nalezneme i v *ŠČSA*. V *DAMER* naopak tato slova nenajdeme vůbec. Jediný slovník, který uvádí diatopickou informaci pojmu *boniato*, je *ŠČSA*, který uvádí, že se používá v oblasti Antil a La Plata a dále rozvíjí, že se jedná o *amerikanismus*, který je

používán ve Španělsku. Z dalších variant slova užívaných v Argentině lze konkrétně uvést tyto: *boñato*, *buñato*, *moñato*, *muñato*, které však ostatní slovníky neuvádí. Pojem *boniato* je dle slovníků karibského původu, tedy můžeme předpokládat, že se také jedná o *amerikanismus* typu *indigenismus*. Synonymum *apichu*, pocházející z kečuánštiny a používající se v Peru, nalezneme v *DAMER* a po samostatném vyhledání i v *ŠČSA*, s lokalizací ještě v Bolívii a Ekvádoru. Nelze než uzavřít, že se jedná o typický příklad *amerikanismu* typu *indigenismus*.

4.4 cacao

4.4.1 DLE

Pojem pochází z nahuatlu („*Del náhuatl cacáhua.*“). Je zde uveden ve dvou relevantních významech, a to jako strom, tedy ve významu kakaovníku („*1. m. Árbol de América, de la familia de las esterculiáceas, de tronco liso de cinco a ocho metros de altura, hojas alternas, lustrosas, lisas, duras y aovadas, flores pequeñas, amarillas y encarnadas, cuyo fruto se emplea como principal ingrediente del chocolate.*“), a jako semena kakaovníku („*2. m. Semilla del cacao.*“). Pro semena žádná synonyma uvedena nejsou. Pro strom je uvedeno pouze jediné synonymum, a to *cacaotero* („*Sin.: cacaotero.*“) bez uvedeného původu, které je užíváno v Mexiku a v Dominikánské Republice.

4.4.2 DAMER

Pojem pochází z nahuatlu. Jedná se o *internacionalismus*, proto se ve slovníku samostatný termín *cacao* neobjevuje ve významu flóry. Až složené tvary k danému pojmu jsou relevantní, jako například *cacao chuncho*, který označuje strom či jeho plod a je užíván v Peru. Pokud však vyhledáme pojem *cacaotero*, objeví se obdobná definice, „kakaovník“, používaný v Mexiku, na Kubě a v Dominikánské republice.

4.4.3 ŠČSA

Pojem pochází z nahuatlu. Pod tímto pojmem nalezneme český překlad, a to buď „kakaovník“ nebo semena tohoto stromu. Diatopická informace uvádí, že se slovo užívá v Mexiku a Střední Americe.

Žádná synonyma ve stejném významu zde uvedena nejsou. Avšak po samostatném vyhledání *cacaotero* zjistíme, že se jedná o jeho synonymum.

4.4.4 Porovnání

Ve všech slovnících tento pojem nalezneme. V *DLE* a *ŠČSA* se tento pojem vyskytuje ve dvou významech v souvislosti s flórou, jako „kakaovník“ či jako jeho semeno. Všechny slovníky se shodují na původu slova z jazyka nahuatlu. Proto znovu můžeme vyvodit, že se jedná o *amerikanismus* typu *indigenismus*. Diatopická informace, kterou vyhledáme pouze v *ŠČSA*, uvádí, že se pojem používá ve Střední Americe a Mexiku.

Pouze v *DLE* je uvedeno synonymum pro kakaovník, a to *cacaotero*, u kterého není zmíněna etymologická informace, tudíž nemůžeme s přesností říci, že se jedná o *amerikanismus*. V *DAMER* a v *ŠČSA* toto synonymum najdeme také, ale až po jeho samostatném vyhledání. *DAMER* uvádí, že se slovo používá v Mexiku, na Kubě a v Dominikánské republice, zatímco *ŠČSA* udává pouze Mexiko.

4.5 choclo

4.5.1 DLE

Pojem pochází z kečuánštiny („*Del quechua chocclo.*“). Ze slovníku vidíme, že se jedná o homonymum, neboť je slovo označeno horním indexem, tedy číslem, které nám uvádí homonymní tvar. Tím pádem jsou zde možné dva výstupy, přičemž pro výzkum je relevantní pouze jeden z nich, a to ten s významem „kukuřičného klasu“ („*1. m. Arg., Bol., Chile, Col., Ec., Par. y Perú. Mazorca tierna de maíz.*“). Tento pojem nalezneme v Argentině, Bolívii, Chile, Kolumbii, Ekvádoru, Paraguayi a v Peru.

Dle *DLE* se v Kolumbii používá kečuánský pojem *chócolo*, není však hojně užíván („*Sin.: elote, chócolo.*“). Dalším synonymem je výraz pocházející z nahuatlu, *elote*, který se používá v Mexiku a Střední Americe, více nespecifikováno. Dalšími synonymy pro pojem *elote* je *mazorca*, *panocha* a *panoja*, kde není uvedena diatopická informace. Po samostatném vyhledání nalezneme také pojem *jojoto*, který je používán ve Venezuele.

4.5.2 DAMER

Pojem pochází z kečuánštiny. Jako kukuřičný klas se dle slovníku užívá v západních částech Kolumbie, v Ekvádoru, Peru, Bolívii, Chile, Paraguayi, Argentině a Uruguayi.

Nejsou zde uvedena žádná synonyma. Pokud ale zadáme termín *chócolo* do vyhledávání, slovník zobrazí stejnou definici, tedy „kukuřičný klas“, který je jen zřídka používán na západě Kolumbie a v Peru. Nalezneme zde i pojem *elote*, který označuje již zralý kukuřičný klas a používá se v Mexiku, Guatemale, Hondurasu, Nikaragui, na Kostarice, v Ekvádoru a také ve Španělsku. Po vyhledání pojmu *jojoto* zjistíme, že i tento termín je synonymem užívaným na východě Kolumbie a ve Venezuele.

4.5.3 ŠČSA

Pochází z kečuánštiny. Jsou zde uvedeny různé překlady a významy tohoto slova v souvislosti s flórou, a to „nezralý kukuřičný klas“ nebo „křehký kukuřičný klas“, s uvedenou diatopickou informací v Jižní Americe; „kukuřičný klas“ v Argentině, Bolívii, Ekvádoru, Chile, Paraguayi, Peru, Uruguayi a ve Španělsku se stejným významem užívaný pojem *mazorca de maíz*, dále pak „kukuřice“, „mladý kukuřičný klas“ v Argentině, Chile a Uruguayi, ve Španělsku je pak užíván termín stejného významu *maíz tierno*.

Jsou zde uvedena také synonyma pro „kukuřici“, a to mexické *elote* původem z nahuatlu a venezuelské *jojoto*. Po vyhledání také najdeme zřídka užívaný pojem *chócolo*, který je rozšířený v Kolumbii.

4.5.4 Porovnání

Každý slovník obsahuje daný termín ve významu kukuřičného klasu. Slovníky se dále shodují na etymologii slova, která zaznamenává původ z kečuánštiny, což vede k závěru, že lze tento pojem označit za *amerikanismus* typu *indigenismus*. V každém slovníku je rovněž uvedena informace diatopická. Nalezneme zde rozšíření a užití slova v Kolumbii, Ekvádoru, Peru, Bolívii, Chile, Paraguayi, Argentině a Uruguayi. Jediný ŠČSA neuvádí Kolumbii.

DAMER neuvádí žádná synonyma přímo u slova *choclo*. *DLE* a *ŠČSA* uvádějí jedno ze synonym *elote*, které *ŠČSA* lokalizuje do Mexika, a *DLE* uvádí stejnou diatopickou informaci rozšířenou o blíže nespecifikovanou Střední Ameriku v definici tohoto slova. V *DAMER* je *elote* také uvedeno, jedná se však o již zralý kukuřičný klas a užívá se v sedmi státech, a to v Mexiku, Guatemale, Hondurasu, Nicaragui, na Kostarice, v Ekvádoru a také ve Španělsku. Toto synonymum dle slovníků pochází z nahuatlu, a tak můžeme tvrdit, že se jedná o *amerikanismus* typu *indigenismus*.

Dalším synonymem je kečuánské slovo *chócolo*, které najdeme přímo jako synonymum u slova *choclo* v *DLE*. V dalších dvou slovnících jej nalezneme také, ale musíme ho samostatně vyhledat. Podle informací ze všech slovníků je užíváno především v Kolumbii. *DAMER* uvádí jeho rozšíření ještě navíc do Peru. Všechny slovníky se rovněž shodují na tom, že slovo je užíváno jen velmi zřídka. Na základě jeho původu je slovo *amerikanismem* typu *indigenismus*. *ŠČSA* uvádí ještě jedno synonymum typické pro Venezuelu, a to *jojoto*. Další dva slovníky tento pojem také obsahují, ale opětovně je nutno vyhledat termín zvlášť. Navíc *DAMER* uvádí, že je slovo užíváno i na západě Kolumbie. Etymologická informace zde není uvedena.

4.6 *maní*

4.6.1 *DLE*

Slovo pochází z taínštiny, konkrétní slovo, ze kterého vychází, není uvedeno. Jedinou definicí, kterou zde nalezneme, je uvedení pojmu *cacahuete*, tedy slova, které je jeho synonymem („*l. m. cacahuete.*“). Pojem je původem z nahuatlu. Diatopickou informací zde neobjevíme. Je však uvedeno synonymum z nahuatlu *cacahuate*, kterým se v Mexiku a Hondurasu označuje podzemice olejná neboli arašíd („*Sin.: cacahuete, cacahuate, panchito.*“).

Podle slovníku je dalším synonymem *panchito*, avšak z podrobného zkoumání vyplývá, že se nejedná o slovo zcela totožného významu, neboť z jeho definice je evidentní, že se jedná o smažená arašídová jádra se solí. Slovník uvádí, že se jedná o zdobnělinu vlastního jména Pancho. Tato etymologická informace však není relevantní pro daný pojem.

4.6.2 *DAMER*

Slovo je antilského původu. Definice říká, že se jedná o plod podzemnice olejné po opražení a lokalizuje tento pojem do sedmnácti států, a to do Guatemaly, Hondurasu, Nikaraguy, na Kostariku, do Panamy, na Kubu, do Dominikánské republiky, Portorika, Kolumbie, Venezuely, Ekvádoru, Peru, Bolívie, Chile, Argentiny, Uruguaye a Španělska.

Žádná synonyma zde uvedena nejsou. Až po vyhledání pojmu *cacahuate* zjistíme, že jde o jeho synonymum, které je hojně užívané v Mexiku, Hondurasu a Nikaragui. Původem je z nahuatlu.

4.6.3 ŠČSA

Slovo je z taínštiny. Zde nalezneme český překlad slova, „arašíd“ či „burský oříšek“ a dále výčet států světa, ve kterých je tento pojem užíván, a to konkrétně v Argentině, Chile, Uruguayi, Venezuele, Guatemale, Hondurasu, Salvadoru, Nikaragui, na Kostarice, v Panamě, na Kubě, v Dominikánské republice, Portoriku, Kolumbii, Ekvádoru, Peru a Bolívii.

Další informací, kterou nám slovník podává, je fakt, že pro totožný pojem se ve Španělsku užívají slova *cacahuete* a *panchito*. *Cacahuete* pochází z nahuatlu zatímco u slova *panchito* není původ uveden. Najdeme zde také synonymum pocházející z nahuatlu, a to *cacahuate*, užívané v Mexiku.

4.6.4 Porovnání

Všechny slovníky se shodují na výrazu *maní* ve významu arašídů. *DAMER* uvádí, že je slovo antilského původu, další dva slovníky konkretizují tuto informaci a uvádějí původ z taínštiny. Tedy se jedná o *amerikanismus* typu *indigenismus*.

DLE nevymezuje státy, kde se pojem používá. *DAMER* a *ŠČSA* poskytují seznam sedmnácti států, kde je slovo používáno. V *DAMER* je nicméně jeho význam lehce odlišný, když se uvádí, že se jedná o plod podzemnice olejné po opražení. Naproti tomu ze *ŠČSA* zjistíme, že není nutné, aby byl burský oříšek opražený.

DLE a *ŠČSA* považují za jedno z jeho užívaných synonym *cacahuete*, původem z nahuatlu. Jedná se tedy o *amerikanismus* typu *indigenismus*. *DLE* jeho rozšíření neuvádí, *ŠČSA* uvádí, že se tento pojem užívá ve Španělsku namísto *maní*. V *DAMER* tento pojem nenalezneme. Zde po vyhledání nalezneme synonymum *cacahuate*, které všechny slovníky směřují do Mexika. *DAMER* a *DLE* navíc ještě do Hondurasu, a *DAMER* ještě dále do Nikaraguy. V *DLE* a *ŠČSA* nalezneme navíc synonymum *panchito*, které však dle definice *DLE* úplné synonymum není, protože se jedná o pražená jádra se solí. Ve *ŠČSA* se uvádí, že se tento pojem užívá ve Španělsku namísto *maní*. *DLE* uvádí původ slova ze zdobněliny vlastního jména *Pancho*, které však není relevantní pro slovo ve významu arašídů.

4.7 *palta*

4.7.1 DLE

Slovo pochází z kečuánštiny („*Del quechua pallta.*“). Termínem *palta* je ve španělštině označováno „avokádo“ a používá se v Argentině, Chile, Peru a Uruguayi („5. f. Arg., Chile, Perú y Ur. *aguacate* (|| *fruto*).“).

Má samozřejmě svá synonyma („*Sin.:aguacate, cura, avocado.*“), jako například výraz z nahuatlu *aguacate*, u kterého není uveden diatopický aspekt. Dalším synonymem je slovo karibského původu, *avocado*, které se však nepoužívá v Americe, nýbrž na Filipínách. Posledním uvedeným synonymem je slovo *cura*, které se používá v Kolumbii a ve Venezuele. Podle etymologické informace je slovo *cura* nepřesně uvedeno jako slovo latinského původu („*Del lat. cura 'cuidado', 'solicitud.'*“), nikoliv jako homonymum, kterým je, což se dozvídáme v *DAMER*.

4.7.2 DAMER

Původ slova zde není uveden. Slovník uvádí užití tohoto slova v sedmi státech Střední a Jižní Ameriky, a to konkrétně v Guatemale, Ekvádoru, Peru, Bolívii, Chile, Argentině a Uruguayi.

Aby bylo možné konzultovat další synonyma, je nutné vyhledat pojem *aguacate*, který je též jeho synonymem a pochází z nahuatlu. Ten je používán v USA, Mexiku, Guatemale, Hondurasu, Nikaragui, na Kostarice, v Panamě, na Kubě, v Dominikánské republice, Portoriku, Venezuele, Paraguayi a také ve Španělsku. Jeho synonymem je rovněž slovo *cura*, které je užíváno spíše zřídka na západě Venezuely a centru Kolumbie. Původ tohoto synonyma je uveden jako „II. (*Del tunebo cúrwa*)“.

4.7.3 ŠČSA

Slovo pochází z kečuánštiny. Je zde uvedený český překlad, „avokádo“, a také diatopické rozšíření, a to v Jižní Americe, Argentině, Bolívii, Peru, Paraguayi a Uruguayi. Nalezneme zde pouze jedno synonymum z nahuatlu – *aguacate*, které se dle slovníku užívá v Mexiku a Venezuele.

Po vyhledání zde také nalezneme synonymum bez uvedeného původu a to, *cura*, které je užíváno v Kolumbii a ve Venezuele. Dalším slovem, které je nutno vyhledat samostatně, je *avocado*.

4.7.4 Porovnání

Všechny slovníky obsahují dané slovo ve významu „avokádo“. *DLE* a *ŠČSA* udávají původ slova z kečuánštiny, v *DAMER* původ slova nenalezneme. Ve všech slovnících nalezneme diatopickou informaci, avšak státy, ve kterých se slovo používá, se ve slovnících v některých případech liší. Všechny slovníky se shodují, že je slovo používáno v Argentině, Peru a Uruguayi. *DAMER* navíc přidává Guatemalu, Ekvádor, dále společně s *DLE* Chile a se *ŠČSA* navíc Bolívií. Oproti tomu pouze *ŠČSA* přidává ještě Paraguay. Dle kečuánského původu slova se jedná o *amerikanismus* typu *indigenismus*.

Nejužívanějším synonymem je *aguacate*, které je dle *DAMER* rozšířeno až ve třinácti státech. Jedná se o USA, Mexiko, Guatemalu, Honduras, Nikaraguu, Kostariku, Panamu, Kubu, Dominikánskou republiku, Portoriko, Venezuelu, Paraguay a Španělsko. *ŠČSA* uvádí pouze dva státy, a to Venezuelu a Mexiko. *DLE* diatopickou informaci neuvádí vůbec. Slovo je z nahuatlu, tedy jej řadíme k *amerikanismům* typu *indigenismus*. Všechny slovníky obsahují také pojem *cura*, s diatopickým rozšířením v Kolumbii a Venezuele, který je dalším synonymem. V *DLE* najdeme původ slova z latiny, který je však pro tento pojem nepřesný, v *DAMER* je uveden původ tunebský. V *ŠČSA* původ slova nenalezneme, a proto nelze bez jakýchkoli pochybností vyvodit závěr, zda jej lze označit jako *amerikanismus* či nikoli.

Posledním synonymem, které se však nepoužívá v Americe, nýbrž na Filipínách, je slovo *avocado*, které najdeme pouze v *DLE* a *ŠČSA*. *DAMER* tento pojem neobsahuje. Původ slova je karibský. S ohledem na skutečnost, že se užívá pouze v jednom státě a více rozšířený není, je možné uvést, že se jedná o *regionalismus*. Dle původu slova lze předpokládat, že by se o *amerikanismus* jednat mělo.

4.8 papaya

4.8.1 DLE

Slovo pochází z karibštiny. Konkrétní slovo, ze kterého pochází, slovník neuvádí. Jedná se o plod rostliny papáji („*l. f. Fruto del papayo, generalmente de forma oblonga, hueco y que encierra las semillas en su concavidad. La parte mollar, semejante a la del melón, es amarilla y dulce, y de él se hace, cuando verde, una confitura muy estimada.*“). Diatopická informace zde není uvedena.

Papája zde má uvedena tři synonyma („*Sin.: frutabomba, lechosa, put.*“), která se používají v určitých státech Jižní a Střední Ameriky. Prvním z nich je pojem *frutabomba*, který se užívá pro označení výše zmíněného plodu na Kubě. *Lechosa* se užívá v Dominikánské republice a ve Venezuele a je původem z latiny. Slovník nám také předkládá i třetí, májský termín, *put*, který zařazuje do Mexika.

4.8.2 DAMER

Původ slova zde není uveden. Ve slovníku je uvedeno osm zemí, kde se tento termín používá, a to Kostarika, Panama, východní část Kuby, Portoriko, Kolumbie, Peru, Bolívie a Chile.

Žádná jiná označení tohoto slova zde nejsou zaznamenána. Je proto nutné vyhledat jednotlivá synonyma samostatně, poté již takto nalezneme pojem *frutabomba*, který lokalizuje na západ Kuby. Dalším synonymem je již v *DLE* zmíněný pojem bez uvedeného původu *lechosa*, který se dle slovníku užívá v Hondurasu, Dominikánské republice, Portoriku, Venezuele a na východě Španělska.

4.8.3 ŠČSA

Slovo pochází z karibštiny. Je zde uveden český překlad slova „papája“ a její popis. Slovník také předkládá diatopickou informaci o slově. Dle slovníku se užívá na Kostarice, v Panamě, na východě Kuby, v Portoriku, Kolumbii, Peru, Bolívii a Chile. Doslova se zde dočteme o tom, že se jedná o *amerikanismus* používaný ve Španělsku.

Žádná synonyma se stejným významem zde uvedena nejsou. Až po samostatném vyhledání nalezneme tři synonyma, a to *frutabomba*, *lechosa* a *put*. Jen u synonyma *put* je uvedena etymologická informace. Slovo pochází z májských jazyků.

4.8.4 Porovnání

Všechny slovníky obsahují tento pojem, v českém překladu „papája“. ŠČSA spolu s *DLE* předkládají původ slova z karibštiny. *DAMER* původ slova neuvádí. Pravděpodobně se tak jedná o *amerikanismus* typu *indigenismus*. ŠČSA a *DAMER* uvádějí jednotlivé státy, kde se tento pojem vyskytuje. *DLE* jednotlivé státy neuvádí.

Ve všech slovnících najdeme synonymum *frutabomba*, lokalizované na Kubě, bez etymologické informace. Jedná se tak patrně o současný *regionalismus*. V *DLE* se tento pojem objevuje přímo u pojmu *papaya* jako jeho synonymum, zatímco v dalších dvou slovnících je tento pojem nutno dohledat. Jako synonymum se u slova *papaya* přímo neobjeví.

Dalším synonymem, které najdeme přímo u zkoumaného hesla v *DLE*, je *lechosa*, v ostatních slovnících pojem opětovně musíme vyhledat zvlášť. Všechny slovníky jej lokalizují do Dominikánské republiky a do Venezuely, *DAMER* navíc zmiňuje Portoriko, Honduras a Španělsko. ŠČSA přidává ještě Portoriko a Kolumbii, přičemž doplňuje, že ve Španělsku se užívá označení *papaya*. Etymologii nalezneme pouze v *DLE*, jako slovo latinského původu.

V Mexiku se pak dle *DLE* a ŠČSA můžeme setkat s označením *put*, které pochází také z domorodého jazyka, mayštiny. V *DAMER* se tento pojem neuvádí. V tomto případě se jedná jak o *amerikanismus* typu *indigenismus* (a to původem), tak o *regionalismus* (a to geografickým rozšířením).

4.9 tomate

4.9.1 DLE

Slovník ukazuje etymologický údaj, tedy že slovo pochází z nahuatlu („*Del náhuatl tomatl.*“). Jednotlivé státy zde uvedeny nejsou. Předkládá definici rajčete („*1. m. Baya roja, fruto de la tomatera, de superficie lisa y brillante, en cuya pulpa hay numerosas semillas algo aplastadas y amarillas.*“) a pouze jedno jediné synonymum, *jitomate*, které se užívá v Mexiku („*Sin.: jitomate.*“).

4.9.2 DAMER

Pochází z nahuatlu. Je zde uveden termín *miltomate*, který je jeho synonymem a je používán v Mexiku, Guatemale, Hondurasu, Nikaragui a Španělsku.

Další synonyma zde uvedena nejsou. Pokud však vyhledáme termín *jitomate*, zjistíme, že je také jeho synonymem, a to konkrétně v Mexiku, Nikaragui a Španělsku.

4.9.3 ŠČSA

Slovo je původem z nahuatlu. Uvádí český překlad jako „keř rajských jablek“ a „rajče“. Udává se zde také informace diatopická. Pokud bychom hovořili o keři, pak je tento pojem užívaný v Ekvádoru a Bolívii. Ve významu „rajčete“ jako plodu se poté užívá ve více nespecifikované Americe. Také je zde informace o používání tohoto slova v Mexiku, když je zmíněno, že *tomate* tvoří určité názvy rostlin, jejichž plod se rajčeti podobá.

Žádná synonyma zde nedohledáme. Až po samostatném vyhledávání objevíme výše zmíněná synonyma jako *jitomate* a *miltomate*.

4.9.4 Porovnání

Pojem *tomate* je uveden ve všech slovnících s významem „rajče“. Všechny slovníky se shodují na jeho původu, tedy z nahuatlu, konkrétně ze slova *tomatl*. Jedná se tedy o *amerikanismus* typu *indigenismus*. Ani v jednom slovníku nejsou přesně konkretizovány státy, ve kterých se tento termín užívá, nejspíše je to vlivem jeho širokého užití jak v Americe, tak ve Španělsku. Rozšířil se však i za hranice španělského jazyka, například v České republice se používá označení „tomatová“ omáčka apod. Jedná se tedy o *internacionalismus*.

V *DLE* je uvedeno synonymum *jitomate*, které je užíváno dle slovníku v Mexiku. Po vyhledání slova zjistíme, že podle *DAMER* je tento pojem užívaný také v Nikaragui a ve Španělsku. Naopak v *ŠČSA* nalezneme informaci, že ve Španělsku se pro stejný pojem užívá slovo *tomate*. Všechny slovníky se shodují na jeho původu z nahuatlu, tedy lze označit za další *amerikanismus* typu *indigenismus*.

V *DAMER* je dále zmíněn pojem *miltomate*. Je zde uveden jako jedna z definic pro pojem *tomate*. Je lokalizován do Mexika, Guatemaly, Hondurasu, Nikaraguy a Španělska. Zatímco *DAMER* považuje tento pojem za synonymum, *DLE* a *ŠČSA* považují tento pojem za plod podobný rajčeti, avšak ne za jeho synonymum. Jde o *amerikanismus* typu *indigenismus*, protože slovo pochází z nahuatlu.

4.10 *yuca*

4.10.1 DLE

Slovo pochází z taínštiny („*De or. taíno.*“). Konkrétní slovo, ze kterého vychází, uvedeno není. Výčet jednotlivých států zde nenalezneme. Dle slovníku se jedná o druh manioku („2. f. *Especie de mandioca.*“), u kterého jsou uvedena dvě synonyma, a to samotný maniok, tedy *mandioca* z guaraní, a pojem z nahuatlu *guacamote*, které je užíváno v Mexiku („*Sin.: mandioca, guacamote.*“).

Při detailním rozkliknutí výrazu *mandioca* objevíme ještě synonymum *tapioca*, jehož definice je však odlišná, neboť se nejedná o maniok, nýbrž o škrob z něj vyrobený, jak nám zcela jasně vysvětluje následující definice „*fécula granulada de la raíz de la mandioca*“²⁶ (DLE, 2024: online, heslo „*mandioca*“).

4.10.2 DAMER

Původ slova je sporný. Zde definice říká, že se jedná o hlízu juky, a tento termín lokalizuje do Mexika, Hondurasu, Nikaraguy, Panamy, na Kubu, do Dominikánské republiky, Portorika, Kolumbie, Venezuely, Ekvádoru, Peru, Bolívie a Španělska.

Objevuje se zde pouze jedno synonymum původem z guaraní, a to *mandioca*, jejíž označení se užívá v Guatemale, Nikaragui, Dominikánské republice, Portoriku, Kolumbii, Peru, Bolívii a Argentině. Po vyhledání zde nalezneme také slovo původem z nahuatlu *guacamote*, které je zde však uvedeno jen ve významu rostliny, nikoliv ve významu hlízy „*manioku*“. Také zde nalezneme složené tvary jako například *yuca dulce*, *yuca brava* apod.

4.10.3 ŠČSA

Původ slova z taínštiny. Je zde uveden český překlad, „*juka*“, a její následný popis. Tento překlad může být zavádějící, protože *jukou* se může také rozumět známá pokojová rostlina nikoliv maniok. Objevuje se zde i další překlad slova, a to „*maniok jedlý*“. Diatopická informace uvádí, že je tento pojem užíván v Ekvádoru, Mexiku, Guatemale, Hondurasu, Salvadoru, Nikaragui, Panamě, na Kubě, Dominikánské republice, Portoriku, Kolumbii, Venezuele, Peru a Bolívii.

²⁶ granulovaný škrob z kořene manioku [ŽH]

Nalezneme zde jednotlivá synonyma, kterými jsou *mandioca*, *guacamote*, *yuca brava*, *yuca dulce*, avšak tato synonyma nejsou více rozvedena či definována. *Mandioca* pochází z nahuatlu, *guacamote* pak z guaraní.

4.10.4 Porovnání

Všechny slovníky se shodují na významu „juky“, „manioku“. *DLE* a *ŠČSA* určují jeho původ jako taínský, naproti tomu podle *DAMER* je původ sporný a není přesně znám, avšak lze předpokládat, že i v tomto případě se jedná o *amerikanismus* typu *indigenismus*. *DAMER* a *ŠČSA* dále uvádí, že je tento pojem rozšířen do Mexika, Dominikánské republiky, Hondurasu, Nikaraguy, Panamy, na Kubu, do Portorika, Kolumbie, Venezuely, Ekvádoru, Peru, Bolívie a také do Španělska. *ŠČSA* přidává ještě Guatemala a Salvador. Naopak v *DLE* jednotlivý výčet zemí nenalezneme.

Ve všech slovnících nalezneme synonymum *mandioca*, původem z guaraní, který je též *amerikanismem* typu *indigenismus*. Výčet zemí, kde se toto synonymum užívá, nalezneme pouze v *DAMER*. V Mexiku se pak můžeme podle *DLE* setkat s pojmem *guacamote*, pocházejícího z nahuatlu, tudíž jde o *amerikanismus* i *regionalismus*. *DAMER* naopak tento pojem uvádí pouze ve významu rostliny, nikoliv plodu/hlízy „juky“ a „manioku“. *ŠČSA* uvádí tento pojem jako synonymum přímo u pojmu *yuca*. V *ŠČSA* a *DAMER* nalezneme další dva pojmy odkazující pouze na rostlinu, nikoliv na její hlízu, a to *yuca brava* a *yuca dulce*. V *DLE* však tyto pojmy nenalezneme.

Toto bylo poslední vybrané slovo z flóry a následně se budu věnovat vybraným heslům z fauny.

4.11 alpaca

4.11.1 DLE

Původem z ajmarštiny („*Del aim. all-paka.*“). Je zde uvedena definice zvířete, které patří do stejné skupiny jako lamy, ale přímo o lamu se nejedná („*1. f. Mamífero camélido, de la misma familia que la llama, propio de América del Sur y muy apreciado por su pelo, que se emplea en la industria textil.*“). Zjistíme rovněž, že slovo je homonymum, protože se zde objevují dva vstupy s odlišnou etymologií. Diatopická informace zde není uvedena. Žádná synonyma, která by se užívala pro *alpacu* v jiných zemích, zde zmíněna nejsou.

4.11.2 DAMER

Původ zde není uveden. Je zde uvedena diatopická informace s tím, že slovo je používáno v Peru, Bolívii, Chile a Argentině. Uvedena je též definice zvířete, které je podobné lamě, ale je oproti lamě menší. Stejně tak jsou zmíněna i synonyma jako slovo s neuvedeným původem *alpaco*, používané v Chile, a kečuánské *pacocha*, užívané na severozápadě Argentiny.

4.11.3 ŠČSA

V tomto slovníku jsou zmíněny dvě etymologické informace. Jedna tvrdí, že slovo pochází z ajmarštiny, a odkazuje k užití na území Argentiny, Bolívie, Chile a Peru. Druhá uvádí, že slovo pochází z kečuánštiny, a lokalizuje ho do Bolívie. Je zde také uveden český překlad formou výpůjčky „alpaka“ a popis přežvýkavce typického pro Jižní Ameriku.

Žádná synonyma zde uvedena nejsou. Až po samostatném vyhledání nalezneme pojem *pacocha*, avšak v jiném významu, který je nerelevantní pro tuto práci.

4.11.4 Porovnání

Všechny slovníky obsahují tento pojem s podobnou definicí zvířete. Má se jednat o přežvýkavce, který je podobný lamě, patří do stejné skupiny, ale o lamu jako takovou se nejedná, neboť je menšího vzrůstu a chová se především pro vlnu. Nejdetailnější popis tohoto zvířete najdeme v ŠČSA. V DLE je uveden původ slova z ajmarštiny, ze slova *all-paka*. V DAMER původ slova uveden není a v ŠČSA je uveden jak původ z ajmarštiny, tak zde nalezneme také zaznamenaný původ z kečuánštiny. Na základě původu se tak určitě jedná o *amerikanismus* typu *indigenismus*.

DLE neuvádí jednotlivé státy, kde se slovo používá. DAMER a ŠČSA předkládají, že se tento *amerikanismus* užívá v Argentině, Peru, Bolívii, a v Chile.

Synonyma uvedena přímo u daného slova najdeme pouze v DAMER. Jedná se o variantu *alpaco* bez uvedení původu, který je užíván v Chile, a o *amerikanismus* pocházející z kečuánštiny *pacocha*, používané na severozápadě Argentiny. V ŠČSA termín *pacocha* sice najdeme, ale ve zcela odlišném významu. V DLE nenalezneme ani jeden ze zmíněných pojmů. Z uvedeného je zřejmé, že v případě těchto dvou synonym se jedná o *regionalismy*.

4.12 *caimán*

4.12.1 *DLE*

Pochází z taínštiny („*Del taíno kaimán*“.). Je definován jako plaz podobný krokodýlovi („*1. m. Reptil del orden de los emidosaurios, propio de los ríos de América, muy parecido al cocodrilo, pero algo más pequeño, con el hocico obtuso y las membranas de los pies muy poco extensas.*“). Diatopická informace u slova není uvedena. Nalezneme tři synonyma, a to *aligátor*, u kterého není uveden přesný původ, guaranské *yacaré* užívané v Argentině, Bolívii, Chile, Ekvádoru, Paraguayi, Peru i Uruguayi, a slovo neuvedeného původu *taludín*, užívaný v Guatemale („*Sin.: aligátor, yacaré, taludín.*“).

4.12.2 *DAMER*

Slovo je antilského původu. Jedná se o *internacionalismus*, proto u slova není uvedena diatopická informace. Zde zjistíme, že se jedná o plaza *yacaré overo* v Bolívii či *caimán del Orinoco* ve Venezuele. Po vyhledání ve slovníku nalezneme také synonymum *yacaré* lokalizované do na Kubu, do Kolumbie, Ekvádoru, Peru, Bolívie, Paraguaye, Argentiny a Uruguaye.

4.12.3 *ŠČSA*

Výraz pochází z taínštiny. Jako český překlad slova je uveden „kajman“, „aligátor“ a dále poskytnut popis tohoto plaza. Podle tohoto slovníku je pojem užívan v Americe, přesnější specifikace území či států však chybí. Dalšími dvěma pojmy, které se zde objevují, jsou guaranské *yacaré* a slovo neuvedeného původu *aligator*. Po vyhledání nalezneme také termín *taludín*.

4.12.4 Porovnání

Všechny slovníky obsahují zkoumaný pojem, avšak *DAMER* neuvádí obecnou definici plaza. Jako definici uvádí pojem užívaný v Bolívii, a to *yacaré overo*, či složený tvar slova užívaný ve Venezuele *caimán del Orinoco*. *DAMER* uvádí obecně antilský původ, *DLE* a *ŠČSA* oproti *DAMER* uvádí původ taínský, konkrétněji vycházející ze slova *kaimán*, a proto jde o *amerikanismus* typu *indigenismus*. V žádném slovníku není výčet konkrétních států, kde se *caimán* užívá z důvodu obecného rozšíření, jedná se tedy o *internacionalismus*.

V *DLE* nalezneme synonymum *aligátor*, blíže nespecifikované. V *DAMER* se tento pojem nevyskytuje. V *ŠČSA* je uvedeno jako synonymum *aligator*, tedy slovo bez přízvuku. Dalším synonymem, které nalezneme přímo u slova v *DLE* a *ŠČSA*, je *amerikanismus yacaré* pocházející z guaraní. Po samostatném vyhledání v *DAMER* zjistíme, že se v něm také objevuje. *DAMER* navíc uvádí mnoho států, kde se pojem užívá, a to Kubu, Kolumbii, Ekvádor, Peru, Bolívii, Paraguay, Argentinu a Uruguay. Posledním uvedeným synonymem v *DLE* je *taludín*, které se používá v Guatemale pro druh kajmana. Původ slova zde není uveden. Můžeme tedy tento výraz označit za *regionalismus*. S tímto pojmem se rovněž setkáme v *ŠČSA*. *DAMER* pojem neobsahuje.

4.13 colibrí

4.13.1 DLE

Pochází z karibštiny („*De or. caribe.*“). Specifické slovo, ze kterého vychází zde není zmíněno. Definuje výraz jako amerického extrémně malého ptáka („*I. m. Ave americana de la familia de los troquilidos, algunas de cuyas especies son extremadamente pequeñas, capaz de mantenerse suspendida en el aire mientras vuela para libar el néctar de las flores, y de plumaje colorido y brillante.*“). Diatopická informace zde uvedena není.

Nalezneme zde výčet patnácti synonym („*Sin.: picaflor, tominejo, tomineja, chupaflor, chupamiel, zumbador, chupamirto, chuparroza, rumbo, quinde, tentenaire, gurrión, chichinflor, gorrión, tucusito, zunzún.*“). Diatopická informace je uvedena u následujících synonym. Prvním z nich je *chupaflor*, které je lokalizováno do Kolumbie, Mexika, Portorika a Venezuely. Dále u slova *chupamiel*, které je užíváno v Guatemale, Hondurasu, Mexiku a Nikaragui. Slovo *zumbador* je situováno do Mexika a Dominikánské republiky. *Chupamirto* a *chuparroza* je označení užíváné v Mexiku. *Rumbo* se naopak používá v Kolumbii. V Ekvádoru a Peru se pak setkáme s pojmem *quinde*. *Tentenaire* je kompozitum užíváné v Argentině. Na Kostarice a v Hondurasu nalezneme označení *gurrión*, na Kostarice pak ještě ve variantě *gorrión*. V Hondurasu se můžeme setkat i s pojmem *chichinflor*. Ve Venezuele je používáno označení *tucusito*. A na Kubě je užíváno slovo *zunzún*. Po vyhledání nalezneme i termín *quincha*, avšak s jiným významem. Objevuje se zde i složený tvar slova *pájaro mosca*, u kterého nenalezneme diatopickou informaci.

4.13.2 DAMER

Etymologická informace není uvedena. Nalezneme pouze definici hmyzožravého ptáka s jeho popisem. Také se zde uvádí diatopická informace a jsou zde tak vypsány jednotlivé státy, kde se pojem užívá, a to v Mexiku, Guatemale, Hondurasu, Nikaragui, Kostarice, Panamě, na Kubě, ve Venezuele, Ekvádoru, Bolívii a ve Španělsku.

Zjistíme existenci šesti synonym pro tento *amerikanismus*, a to, *gorrión*, *hueleflor*, *pájaro mosca*, *pájaro mosquito*, *tucusito* a *zunzún*. *Gorrión* je lokalizován na Kostariku a do Hondurasu. Synonymum *hueleflor* a *pájaro mosquito* se užívají v Portoriku. V Mexiku, Hondurasu, Nikaragui, na Kubě, v Dominikánské republice, Portoriku, Ekvádoru, Uruguayi a ve Španělsku se setkáme se složeným tvarem *pájaro mosca*. Ve Venezuele se používá termín *tucusito*, na Kubě pak *zunzún*.

Po samostatném vyhledání nalezneme i další termíny, a to kolumbijský *tominejo/a*. Dále pak *chupaflor* používáno v Mexiku, Guatemale, Hondurasu, Portoriku, Kolumbii, Venezuele a Ekvádoru. *Chupamiel* užívaný v Mexiku, Guatemale, Hondurasu, Nikaragui a Španělsku. V Mexiku a Hondurasu se lze setkat ještě s označením *chupamirto*. V Mexiku se pak užívá ještě s pojmem *chuparroza*. *Quinde* je synonymem pro kolibříka v Kolumbii, Ekvádoru a Peru. V Hondurasu se užívá také termín *chichinflor*. Pro Kolumbii je také typické užití slova *quincha*. *Gurrión* je užívám pro kolibříka v Hondurasu, Nikaragui, na Kostarice a ve Španělsku. Dále pak pojem *rumbo*, který se zde nevyskytuje ve významu fauny ani flóry.

4.13.3 ŠČSA

Výraz pochází z karibštiny. Jako český překlad je uveden „kolibřík“ a jeho popis. Státy, ve kterých se užívá, jsou Mexiko, Guatemala, Salvador, Nikaragua, Panama, Kuba, Venezuela, Ekvádor, Bolívie, Honduras a Kostarika. Je zde rovněž informace, že se jedná o *amerikanismus* užívaný ve Španělsku.

Seznam synonym tvoří tato slova: *pájaro mosca*, *picaflor*, *quincha*, *rumbo*, *tucuso*, *gorrión*, *hueleflor*, *pájaro mosquito*, *tucusito* a *zunzún*. *Pájaro mosca* je lokalizováno obecně do Ameriky, státy dále specifikované nejsou. *Picaflor* je dle slovníku užíváno v Argentině, Chile a Uruguayi. V Kolumbii je užíváno synonymum *quincha* a *rumbo*. Pro území Venezuely jsou typická označení *tucuso* a *tucusito*. Pro

území Kostariky je to *gorrión*. Synonymy typickými pro Portoriko jsou *hueleflor* a *pájaro mosquito*. Oproti tomu na Kubě se můžeme setkat s označením *zunzún*.

Po vyhledání zde nalezneme i další synonyma, jedním z nich je *tominejo/a* pro oblast Kolumbie a Bolívie. *Chupaflor* lokalizuje do Mexika, Guatemaly, Hondurasu, Portorika, Kolumbie a Venezuely. *Chupamiel* pak do Mexika, Guatemaly, Hondurasu, Nikaragui a Salvadoru. V Mexiku a Hondurasu nalezneme pojem *chupamirto*. *Quinde*, které se nachází v Kolumbii, Ekvádoru a Peru. *Regionalismem* můžeme nazvat termín *chuparroso*, který je situován do Mexika, a navíc definován jako označení pro různé druhy ptáků z čeledi kolibříkovitých. Dalšími *regionalismy* můžeme označit *chichinflor* užívané v Hondurasu a *tentenelaire* situováno do Argentiny. Synonymum *zumbador* je lokalizováno do Mexika a Portorika. Na Kostarice, Salvadoru, v Hondurasu a Nikaragui je pak užíván pojem *gurrión*.

4.13.4 Porovnání

Všechny slovníky obsahují tento pojem s významem kolibříka. *DLE* a *ŠČSA* uvádí, že pojem pochází z karibštiny, *DAMER* původ slova neuvádí. *DAMER* spolu s *ŠČSA* lokalizuje daný *amerikanismus* do Mexika, Guatemaly, Hondurasu, Nikaragui, na Kostariku, do Panamy, na Kubu, do Venezuely, Ekvádoru, Bolívie, Španělska a *ŠČSA* navíc ještě do Salvadoru.

Existuje nespočet synonym k tomuto *amerikanismu*. Ve zvolených slovnících nalezneme právě jedenáct synonym.

- 1) *tominejo*, *tomineja* jsou v *DAMER* uvedena pro Kolumbii a *ŠČSA* je dále rozšiřuje pro území Bolívie,
- 2) *chupaflor* situují slovníky do Mexika, Guatemaly, Hondurasu, Portorika, Kolumbie, Venezuely a *DAMER* navíc ještě do Ekvádoru,
- 3) *chupamiel* je obdobným synonymem jako synonymum pod bodem 2) a je zařazováno podle slovníků do Mexika, Guatemaly, Hondurasu, Nikaragui, *DAMER* navíc přidává ještě Španělsko *ŠČSA* Salvador,
- 4) *chupamirto* je synonymem v Mexiku a *DAMER* a *ŠČSA* jej dále situují do Hondurasu,
- 5) *chuparroso* je výraz používaný v Mexiku, na čemž se shodují všechny slovníky; zajímavostí je, že *ŠČSA* navíc definuje toto synonymum jako označení pro různé druhy ptáků z čeledi kolibříkovitých,

- 6) *quinde* zařadíme do Kolumbie, Ekvádoru a Peru,
- 7) *chichinflor* je synonymem v Hondurasu,
- 8) *gorrión* na Kostarice,
- 9) *tucusito* je označením pro kolibříka ve Venezuele,
- 10) *zunzún* se oproti tomu nazývá kolibřík na Kubě,
- 11) *pájaro mosca* se dle *DAMER* používá v Mexiku, Hondurasu, Nikaragui, na Kubě, v Dominikánské republice, Portoriku, Ekvádoru, Uruguayi a ve Španělsku.

Dále nalezneme tři synonyma, která se vyskytují pouze v *DLE* a v *ŠČSA*. Jedná se o *picaflor*, které *ŠČSA* zařazuje do Argentiny, Chile a Uruguaye. Dále synonymum *tentenelaire*, které je užíváno v Argentině, a je uvedeno v *DLE* a po samostatném vyhledání i v *ŠČSA*. V neposlední řadě *zumbador*, které se užívá v Mexiku a *DLE* navíc ještě doplňuje Dominikánskou republiku a *ŠČSA* přidává Portoriko. Další dvě synonyma se sice vyskytují ve všech slovnících, avšak v *DAMER* nejsou uvedena v relevantním významu. Prvním z nich je homonymní slovo *rumbo* užívané v Kolumbii, druhým je pojem *gurrión*, který je typický pro Kostariku, Honduras a *ŠČSA* uvádí dále Salvador a Nikaraguu. *Hueleflor* a o *pájaro mosquito* jsou synonyma typická pro Portoriko, ale jsou uvedena pouze v *DAMER* a *ŠČSA*, *DLE* tato nezná. Synonymem užívaným v Kolumbii je dle *ŠČSA* *quincha*. Po vyhledání tento pojem nalezneme se stejným významem i v *DAMER*. V *DLE* se termín také vyskytuje, ale v odlišném významu. Posledním ze získaných synonym, *regionalismů* typických pro území Venezuely, které je uvedeno pouze v *ŠČSA*, je *tucoso*.

4.14 cóndor

4.14.1 DLE

Slovo pochází z kečuánštiny („*Del quechua cúntur.*“). Slovník jej definuje jako „dravého ptáka“ a přidává jeho popis („*l. m. Ave rapaz del orden de las catartiformes, la mayor de las aves que vuelan, de algo más de un metro de longitud y tres de envergadura, con la cabeza y el cuello desnudos, y en aquella carúnculas en forma de cresta y barbas, plumaje fuerte de color negro azulado, collar blanco, y blancas también la espalda y la parte superior de las alas, cola pequeña y pies negros, y que habita en los Andes.*“). Není zde uvedena žádná diatopická informace pravděpodobně z důvodu jeho obecné rozšířenosti (*internacionalismus*). Nenalezneme zde ani žádná synonyma.

4.14.2 DAMER

Z důvodu obecného rozšíření se zde slovo ve významu savce neobjevuje. Jedná se tedy o *internacionalismus*.

4.14.3 ŠČSA

Pojem pochází z kečuánštiny. Je zde uveden český překlad slova, „kondor“, a jeho popis. Dále je zde doslovně uvedeno, že se jedná o *amerikanismus* používaný ve Španělsku a že se také užívá v Andách. Žádné další diatopické informace ani žádná synonyma nejsou zmíněna.

4.14.4 Porovnání

Ne všechny slovníky obsahují toto slovo ve významu dravce. Zatímco v *DLE* a v *ŠČSA* toto slovo najdeme, v *DAMER* pojem v tomto významu uveden není. Oba slovníky se shodují na původu z kečuánštiny. *DLE* uvádí konkrétní pojem *cúntur*, ze kterého *cóndor* pochází. Jedná se o *internacionalismus*, proto ani jeden slovník neuvádí přesné vymezení, kde se pojem užívá. Neuvádějí se ani žádná synonyma pro tohoto dravce.

4.15 coyote

4.15.1 DLE

Slovo pochází z nahuatlu („*Del náhuatl coyotl 'adive'*“). Jedna definice je pro nás relevantní, a to definice masožravého savce, který se nápadně podobá vlkovi („*l. m. Mamífero carnívoro de Norteamérica, semejante al lobo pero más pequeño y de pelaje gris amarillento.*“). Diatopická informace zde není uvedena z důvodu obecného rozšíření. Je zde zmíněno jedno synonymum, u kterého není uvedena diatopická informace ani původ, *cayote* („*Sin.: cayote.*“).

4.15.2 DAMER

Původ je uveden z nahuatlu. Také zde spatřujeme, že se jedná o polysémnní tvar. Pro práci je relevantní význam masožravého zvířete, který se používá v Mexiku, Guatemale, Hondurasu, Nikaragui, Kolumbii a také ve Španělsku. Žádné synonymum zde zmíněno není.

4.15.3 ŠČSA

I v tomto slovníku je uvedeno, že pochází z nahuatlu. Pro český překlad je zde uvedeno spojení „kojot préríjní“ a jeho popis. Slovník se konkrétně zmiňuje, že je slovo rozšířeno v Americe, převážně v Mexiku, Guatemale, Hondurasu, Salvadoru, Nikaragui a Kolumbii. Také se jedná o *amerikanismus* užívaný ve Španělsku.

Žádná synonyma zde nejsou uvedena. Po vyhledání zde také nalezneme pojem *coyote* avšak ne v relevantním významu.

4.15.4 Porovnání

Ve všech slovnících najdeme tento pojem ve významu *kojota*. Všechny slovníky se shodují na jeho původu z nahuatlu, přesněji ze slova *coyotl*, jde tedy o *amerikanismus* typu *indigenismus*. *DLE* nespécifikuje státy, kde je pojem užíván. *DAMER* a *ŠČSA* uvádí, že je pojem rozšířen v Mexiku, Guatemale, Hondurasu, Nikaragui, Kolumbii. *DAMER* navíc uvádí Španělsko a *ŠČSA* Salvador.

Pouze *DLE* uvádí synonymum pocházející také z nahuatlu, a to *coyote*, u kterého neuvádí jeho rozšíření. *DAMER* a *ŠČSA* tento pojem také uvádí, ale ne v relevantním významu pro tuto práci.

4.16 iguana

4.16.1 DLE

Pochází z aravačtiny („*Del arahuaco antillano.*“). Přesný pojem, ze kterého pochází, zde není uveden. Nalezneme zde definici pro obecné označení plazů podobajících se ještěrkám („*1. f. Nombre genérico de unos reptiles parecidos a los lagartos, pero con la lengua simplemente escotada en el extremo y no protráctil, y los dientes aplicados a la superficie interna de las mandíbulas. Están generalmente provistos de gran papada y de una cresta espinosa a lo largo del dorso. Alguna de las especies alcanza hasta un metro de longitud. Es indígena de la América meridional, y su carne y huevos son comestibles.*“). Diatopická informace ani synonyma zde uvedena nejsou.

4.16.2 DAMER

Slovo je původem z antilštiny. Nalézáme definici slova pomocí synonyma užívajícího se v Mexiku, *huico*. A dále definici, která odkazuje na specifický druh

ještěrky z Chile, tedy *iguana chilena*. Jsou zde uvedeny státy, kde se slovo užívá, a to Mexiko, Guatemala, Honduras, Nikaragua, Kostarika, Kuba, Dominikánská republika, Portoriko a Španělsko. Pouze v Portoriku nalezneme pro tento výraz varianty *ciguana*, *higuana*, *jiguana* a *siguana*.

4.16.3 ŠČSA

Původ řadí do aravačtiny. Je zde český překlad jako „rodové jméno několika plazů podobných ještěrce“ s jejich popisem. Další relevantní překlad uvádí, že se jedná o „leguána“. U tohoto překladu nalezneme jednotlivé země, kde se tento pojem používá, a to Mexiko, Guatemala, Honduras, Salvador, Nikaragua, Kostarika, Kuba, Dominikánská republika a Portoriko. Žádná synonyma zde uvedena nejsou. Po samostatném vyhledání nalezneme termín *huico*, který zde však není uveden v relevantním významu.

4.16.4 Porovnání

Všechny slovníky obsahují tento pojem. V *DLE* a v *ŠČSA* se jedná o rodové jméno několika plazů, zatímco v *DAMER* je uvedeno jako definice buď synonymum užívané v určitém státě anebo specifický druh ještěrky z Chile. V *ŠČSA* se také setkáme s definicí specifického plaza, kterým je leguán. *DAMER* uvádí původ z antilánštiny, *DLE* a *ŠČSA* více specifikují a uvádění původ z aravačtiny. V obou případech se tak bez pochyby jedná o *amerikanismus* typu *indigenismus*.

V *DLE* diatopickou informaci nenajdeme. V *DAMER* nalezneme výčet států k definici označující synonymum *huico*, užívající se v Mexiku, Guatemale, Hondurasu, Nikaragui, na Kostarice, Kubě, v Dominikánské republice, Portoriku a Španělsku. Ve *ŠČSA* najdeme další výčet států, ale u významu „leguán“, a to Mexiko, Guatemala, Honduras, Salvador, Nikaragua, Kostarika, Kuba, Dominikánská republika a Portoriko.

V *DAMER* nalezneme již výše zmíněné synonymum *huico*, užívaný v Mexiku, neuvedeného původu. V *ŠČSA* tento pojem najdeme, ale v nerelevantním významu a v *DLE* se tento pojem vůbec nevyskytuje. Výskyt pouze v Mexiku nás přivádí k závěru, že se jedná o *regionalismus*. Dále je v *DAMER* uvedeno synonymum *iguana chilena*, které se používá v Chile. V ostatních slovnících se tento pojem nevyskytuje. *DAMER* také uvádí čtyři synonyma užívající se v Portoriku: *ciguana*, *higuana*, *siguana* a *jiguana*. Kromě posledního portorického synonyma *ŠČSA* obsahuje všechna, ale se zdrojem právě

z *DAMER*. Nelze tak než uzavřít, že i v těchto případech se opětovně jedná o *regionalismy*.

4.17 llama

4.17.1 DLE

Prvotní informaci, kterou u tohoto slova zjistíme, je, že se jedná o homonymní tvar slova, neboť se zde objevují dva vstupy slova s jinou etymologií. Pro tuto práci je však relevantní pouze slovo ve významu andského savce („*I. f. Mamífero camélido doméstico, propio de los Andes, de cuello largo y pelaje lanoso muy apreciado, y que se utiliza como animal de carga. Era u. t. c. m.*“) s původem v kečuánštině („*Del quechua llama.*“). Jedná se o hojně rozšířený pojem, proto zde jednotlivé státy, ve kterých se slovo užívá, zde neobjevíme.

Naopak zde nalezneme dvě synonyma tohoto slova („*Sin.: paco, llamingo.*“). Jedním z nich je slovo kečuánského původu *paco*, které dále specifikováno není. Druhým je pojem neuvedeného původu *llamingo*, který se užívá v Ekvádoru.

4.17.2 DAMER

V tomto slovníku zkoumané slovo není uvedeno ve významu zvířete, z důvodu obecného rozšíření. Po vyhledání zde nalezneme termín *paco*, které je lokalizováno do Peru a Bolívie. Dále ekvádorský pojem *llamingo* a jeho synonymum *runallama*.

4.17.3 ŠČSA

Výraz původem z kečuánštiny. Český překlad je „lama krotká“, „domácí druh lamy guanako“ a je uveden její přesný popis. Je zde uvedeno, že se jedná o zvíře typické pro Jižní Ameriku. Pro Bolívii se pak *llama* překládá jako „lama krotká“.

Žádná synonyma zde nezjistíme. Až po samostatném vyhledávání nalezneme tři synonyma, a to, *paco, llamingo a runallama*.

4.17.4 Porovnání

V tomto případě pojem není obsažen ve všech slovnících, najdeme ho v *DLE* a *ŠČSA*, v *DAMER* tento pojem ve významu přežvýkavce chybí, z důvodu obecného rozšíření. Oba slovníky, ve kterých je pojem uveden, se shodují, že slovo pochází z indiánského jazyka, tedy z kečuánštiny, a proto je *amerikanismem* typu *indigenismus*. *DLE* uvádí konkrétní kečuánské slovo, ze kterého vychází, a to *llama*. V *DLE* není

zmíněn žádný stát, zatímco v *ŠČSA* je zmíněna Bolívie, kde se užívá *llama* ve významu „lama krotká“.

Synonyma nalezneme pouze v *DLE*. Kečuánské *paco*, které je obsaženo také v ostatních dvou slovnících, ale je v nich dostupné až po jeho samostatném vyhledání. *DAMER* lokalizuje tento pojem do Peru a na západ Bolívie, v *DLE* tato informace uvedena není a *ŠČSA* uvádí jen obecně Jižní Ameriku. Dalším synonymem dle *DLE* užívaným v Ekvádoru je kečuánské *llamingo*. V *DAMER* a v *ŠČSA* slovo také samostatně vyhledáme a tyto uvádějí stejnou diatopickou informaci. Navíc uvádějí ještě jeho další synonymum *runallama*, které v *DLE* absentuje. Jedná se jak o *amerikanismus*, tak o *regionalismus*.

4.18 loro

4.18.1 DLE

Pochází z karibštiny („*Del caribe roro.*“). Již na první pohled poznáme, že se jedná o homonymní tvar, protože se zde objevují dva výklady tohoto slova jiného původu. Pro práci je však relevantní pouze ten ve významu papouška („*l. m. Papagayo, ave, y más particularmente el que tiene el plumaje con fondo rojo.*“). Jednotlivé státy jeho užití zde uvedeny nejsou.

Hojně však nalezneme zastoupení synonym, a to: *papagayo*, nejistého původu, *perico*, kde není relevantní původ uveden, *cotorra*, *lora* užíváno v Bolívii, na Kubě, v Ekvádoru, Salvadoru, Guatemale, Hondurasu, Mexiku, Nikaragui, Paraguayi, Peru a Urugayi, dále pak *trichahue* původem z mapuche situované do Chile a homonymní slovo *cata* užívané v Bolívii a Chile pro označení *perico*. („*Sin.: papagayo, perico, cotorra, lora, trichahue, cata.*“).

4.18.2 DAMER

Bez uvedení původu. Relevantní definice, která se zde objevuje, je pouhé uvedení synonyma *loro hablador*, které označuje papouška v Panamě a v Bolívii. Po samotném vyhledávání najdeme více termínů odkazujících k papouškům. Jedná se však převážně o různé druhy než synonyma. A to například *papagayo*, které se používá v Hondurasu pro označení určitého druhu papouška *loro frentiblanco*.

Dále zde nalezneme termín *perico*, které nás také odkazuje na určitý druh papouška. Je zde navíc uvedena diatopická informace. Tento pojem rozšířen do Guatemaly, Hondurasu, Nikaragui, Kolumbie, Venezuely, Panamy, Ekvádoru, Bolívie, Uruguaye, na Kostariku a do Španělska. Pod termínem *cotorra* nalezneme definice pro tři různé druhy papoušků, které jsou lokalizovány do Střední a Jižní Ameriky. Za další specifický druh papouška můžeme považovat *lora*, dle slovníku je menší než *ara*, ale větší než *perico*. V Chile se používá pro označení *loro barranquero* pojem *trichahue*. Jedná se opět o specifický druh papouška. Dále pak v Chile a Argentině se můžeme setkat s pojmem *cata*, který označuje druh papouška označovaného jako *catita*.

4.18.3 ŠČSA

Pochází z karibštiny. Jako české ekvivalenty jsou uvedeny významy „pták“ a „papoušek“. Je zde zmíněno, že se tento pojem používá v Americe, ale seznam jednotlivých států slovník nerozvádí.

Po vyhledání zde také nalezneme nějaké termíny uvedené výše. Například *papagayo*, avšak je zde uveden pro nás v nerelevantním významu. Dalším uvedeným termínem je *perico*, kterého slovník uvádí ve významu určitého druhu andulky či se může obecně jednat o papouška, který je schopen se naučit mluvit. Lokalizuje ho do Venezuely a na Kostariku. *Cotorra* je pak označením pro různé druhy papoušků žijící ve Střední a Jižní Americe. Za synonymum bychom mohli označit následující termín *lora*, protože slovník uvádí, že se může jednat o obecné označení papouška či jeho samičku. Další termín *trichahue* není synonymem, protože se jedná o druh zeleného papouška z Chile. Pojmem *cata* se užívá v Bolívii a Chile pro označení již zmíněného papouška *perico*.

4.18.4 Porovnání

Ve všech slovnících je tento pojem uveden ve smyslu papouška. *DLE* a *ŠČSA* se shodují na jeho původu z karibštiny, ze slova *roro*, v *DAMER* původ slova uveden není. V žádném slovníku nenajdeme konkrétní výčet států, kde je slovo používáno, jen v *DAMER* vidíme, že je slovo užíváno v Bolívii a Panamě pod pojmem *loro hablador*. Jedná se tak pravděpodobně o *amerikanismus* typu *indigenismus*.

DLE předkládá šest synonym tohoto slova. Prvním z nich je *papagayo*, které je však definováno jako určitý druh ptáka. V *DAMER* pod tímto pojmem nalezneme označení, které se užívá v Hondurasu, a to *loro frentiblanco*, takže nás také odkazuje na

některý z druhů papouška. V *ŠČSA* sice pojem nalezneme, ale ne ve zde relevantním významu.

Dalším synonymem dle *DLE* je *perico*, které pochází ze zdobněliny vlastního jména Pedro. V *DAMER* nalezneme velmi obdobnou definici druhu papouška, a navíc je zmíněna i diatopická informace. Slovo je podle *DAMER* užíváno v Guatemale, Hondurasu, Nikaragui, na Kostarice, v Panamě, Kolumbii, Venezuele, Ekvádoru, Bolívii a Uruguayi. O druh andulky se jedná, pokud nahlédneme do *ŠČSA*. Dle slovníku je daný pojem užíván na Kostarice a ve Venezuele. Je zde také uvedeno, že se obecně může jednat o papouška, který je schopen se naučit mluvit.

Dalším uvedeným synonymem v *DLE* je *cotorra*, u nějž je uvedeno, že se jedná o malého papouška nebo o jeho určitý druh. V *DAMER* a *ŠČSA* se setkáme se třemi různými druhy papoušků, které se vyskytují v určitých zemích Střední a Jižní Ameriky.

Následujícím synonymem je *lora*. Zatímco *DLE* považuje tento pojem za synonymum, které je používáno v Bolívii, na Kubě, v Ekvádoru, Salvadoru, Guatemale, Hondurasu, Mexiku, Nikaragui, Paraguayi, Peru a Uruguayi, další dva slovníky tento pojem považují za specifický druh papouška, který je menší než druh *ara*, ale větší než druh *perico*. V *ŠČSA* se také setkáme s definicí, že se může jednat obecně o papouška či jeho samičku. Můžeme tak konstatovat, že *ŠČSA* také jako jednu z definic uvádí, že se jedná o synonymum k *loro*.

Synonymem pocházejícím z mapuche je pojem *trichahue*, které se používá v Chile a označuje velkého papouška. V *DAMER* najdeme pod tímto pojmem druh papouška s názvem *loro barranquero*. V *ŠČSA* je pro změnu definován jako specifický druh zeleného papouška z Chile. Jedná se tedy jak o *amerikanismus* typu *indigenismus*, tak o *regionalismus*.

Posledním synonymem dle *DLE* je homonymní tvar *cata*, které se užívá v Bolívii a Chile pro označení *perica*. V *DAMER* objevíme pod tímto pojmem zdobnělinu *catita*, které se užívá v Chile a Argentině a jedná se o druh papouška, který je zde popsán. V *ŠČSA* je uveden jako zdroj *DLE*, a proto je definice shodná s papouškem andulkou.

4.19 *tucán*

4.19.1 *DLE*

Původ slova je z jazyka tupí-guaraní („*Del tupí-guaraní tukã, tukana.*“). Má se doslova jednat o amerického ptáka. Ve slovníku je pojem uveden bez diatopické informace, a to z důvodu obecného rozšíření („*l. m. Ave americana trepadora, de unos 30 cm de longitud, sin contar el pico, que es arqueado, muy grueso y casi tan largo como el cuerpo, con cabeza pequeña, alas cortas, cola larga, y plumaje negro en general y de colores vivos en el cuello y el pecho.*“).

Dále zde nalezneme čtyři synonyma daného pojmu, a to *diostedé*, užívané v Kolumbii, Ekvádoru a Venezuele, *picofeo*, používané v Kolumbii, *raco* pro Honduras a *yátaro* pro Kolumbii („*Sin.: diostedé, picofeo, raco, yátaro.*“). Po vyhledání nalezneme i další synonyma či termíny odkazující na různé druhy ptáků. Například *tuco* je ve slovníku považován za druh sovy. Následující slova *raque*, *navajón*, *paletón* a *predicador* nejsou ve slovníku uvedeny v relevantním významu, tedy ve významu fauny či flóry. Za synonymum můžeme považovat pojem *pico de frasco*, které se užívá k označení tukana ve Venezuele.

4.19.2 *DAMER*

Termín pochází od indiánů z Brazílie. Definuje jej jako ptáka a uvádí jeho popis. Mexiko, Guatemala, Honduras, Nikaragua, Kostarika, Ekvádor, Bolívie a Paraguay, to je seznam států světa, kde se dle *DAMER* tento pojem užívá.

Jsou zde uvedena také synonyma, a to například *diostedé*, užíváno v Kolumbii, Ekvádoru, Venezuele a v Peru. *Guazalé*, užívané v Kolumbii. *Navajón*, se naopak používá ve Španělsku. *Paletón* pak v Kolumbii a Ekvádoru. *Pico de frasco* je *regionalismem* ve Venezuele. *Picofeo* je rozšířeno v Kolumbii a Panamě. Pojmy *raco* a *raque* jsou lokalizovány do Hondurasu. V Bolívii se naopak užívá termín *tuco*. V Nikaragui a Kolumbii se setkáme s pojmem *yátaro* a v Panamě pak s pojmem *zurruaca*. Po vyhledání zde nalezneme také pojem *predicador*, který označuje pojem *chichinguaco* a používá se na Kubě.

4.19.3 ŠČSA

Původ z guaraní. Jako český překlad slova je uveden „tukan“ a jeho popis. Dále je zde informace o tom, že se jedná o *amerikanismus* užívaný ve Španělsku.

A získáme zde také výčet synonym k tomuto slovu. Jedním z nich je *diostedé*, užíváno v Kolumbii, Ekvádoru a Venezuele. *Predicador*, rozšířené na Kubě. V Kolumbii užívané *yátaro*, *guazalé* a *picofeo*. Ve Španělsku se používá *navajón*. V Kolumbii a Ekvádoru se setkáme s pojmem *paletón*. S pojmem *Pico de frasco* se naopak setkáme ve Venezuele. V Hondurasu pak s termínem *raco* a v Panamě s pojmem *zurruaca*. Po vyhledání zde nalezneme také slovo *raque*, ale ve zcela odlišném významu. Setkáme se zde i s pojmem *tuco*, který však není synonymem, protože označuje druh sovy.

4.19.4 Porovnání

Všechny slovníky obsahují pojem *tucán* ve významu tukana jako specifického druhu ptáka. Co se původu slova týče, *DLE* uvádí, že vychází z tupí-guaraní, ze slova *tukã*, *tukana*, *DAMER* uvádí původ od indiánů z Brazílie a *ŠČSA* z guaraní, proto označujeme toto slovo za další *amerikanismus* typu *indigenismus*. Jedině *DAMER* jmenuje jednotlivé státy, kde se pojem užívá, a to v Mexiku, Guatemale, Hondurasu, Nikaragui, na Kostarice, v Ekvádoru, Bolívii a Paraguayi.

Všechny slovníky uvádějí tato slova jako synonyma: *diostedé*, které je užíváno v Kolumbii, Ekvádoru, Venezuele a dle *DAMER* ještě v Peru, *picofeo* užíváno v Kolumbii a dle *DAMER* ještě v Panamě, *regionalismus raco* užívaný v Hondurasu a *yátaro* užívané v Kolumbii a dle *DAMER* navíc ještě v Nikaragui. Dále pak *DAMER* uvádí další dvě synonyma, která jsou uvedena ve stejném významu v *ŠČSA*, ale ne ve stejném významu v *DLE*. Jedná se o *navajón*, užívaný pro tukana ve Španělsku, a *paletón*, které se používá v Kolumbii a Ekvádoru. Stejně tak uvádí další dvě synonyma, která nalezneme také v *ŠČSA*, ale v *DLE* nikoli. Jedná se o pojmy *guazalé*, užívaný pro tukana v Kolumbii, a pojem *zurruaca*, užívaný v Panamě. Všechny tyto pojmy jsou tak *regionalismy*. Za synonymum je rovněž považováno slovo *raque*, kterým je dle *DAMER* označován tukan v Hondurasu, *DLE* a *ŠČSA* tento pojem sice uvádějí, ale ve zcela jiných významech.

Kečuánský pojem *tuco*, který označuje tukana v Bolívii, je dalším synonymem podle *DAMER*. *DLE* a *ŠČSA* vykládají tento výraz jako druh sovy, tudíž by se v tomto

případě nejednalo o synonymum. *Pico de frasco* je dalším synonymem, které je uvedeno ve všech třech slovnících. V *DLE* a *ŠČSA* se dočteme, že se jedná o označení tukana ve Venezuele. Opětovně se jedná o *regionalismus*, který ale není domorodého původu. *ŠČSA* nad rámec všech uvedených ještě zařazuje synonymum *predicador*, které společně s *DAMER* označují pojmem *chichinguaco* a lokalizují jej na Kubu. *DLE* tento pojem neuvádí v relevantním významu.

4.20 *vicuña*

4.20.1 *DLE*

Původem z kečuánštiny („*Del quechua vicunna.*“). Definice popisuje zvíře podobné kozlovi, které žije v Andách, v Peru a Bolívii („*1. f. Mamífero camélido del tamaño del macho cabrío, al cual se asemeja en la configuración general, pero con cuello más largo y erguido, cabeza más redonda y sin cuernos, orejas puntiagudas y derechas y piernas muy largas, que tiene un pelaje largo y finísimo de color amarillento rojizo, y vive salvaje en manadas en los Andes del Perú y de Bolivia.*“). Diatopický aspekt týkající se užití slova zde uveden není. Synonyma zde také nedohledáme.

4.20.2 *DAMER*

Původ slova zde nenalezneme. Je zde uvedena pouze definice zvířete podobného kozlovi. Dále výčet pěti států, ve kterých je slovo užíváno, a to konkrétně: Kolumbie, Ekvádor, Peru, Bolívie a Chile. Pokud jde o synonyma, na žádná zde narazíme.

4.20.3 *ŠČSA*

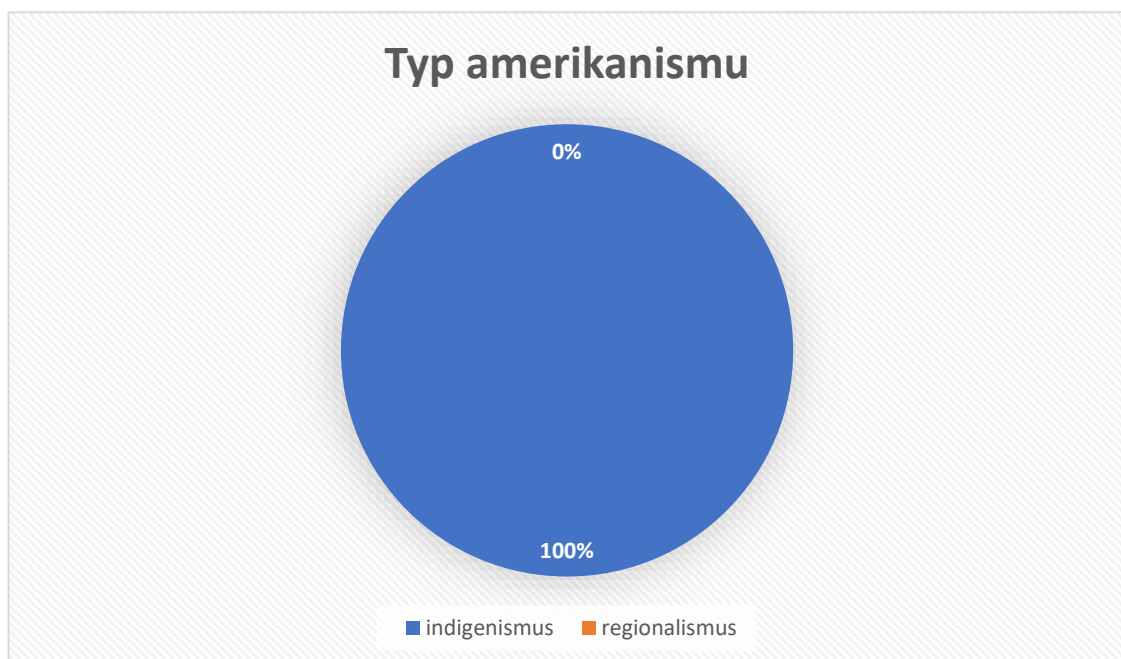
Uvádí kečuánský původ. Český překlad slova zní „lama vikuňa“ a je doplněn popis daného zvířete. Je zde uvedena i diatopická informace, v níž jsou zaznamenány státy Peru, Bolívie, Kolumbie, Ekvádor a Chile, kde je slovo převážně užíváno. Podle tohoto slovníku žádná synonyma neexistují.

4.20.4 Porovnání

Ve všech slovnících je slovo uvedeno ve stejném významu, tedy savce podobajícího se kozlovi. *ŠČSA* a *DLE* se shodují na původu slova z kečuánštiny, ze slova *vicunna*. *DAMER* tuto informaci neuvádí, ale i tak můžeme určit, že se jedná o *amerikanismus* typu *indigenismus*. V *DAMER* a *ŠČSA* najdeme výčet jednotlivých států,

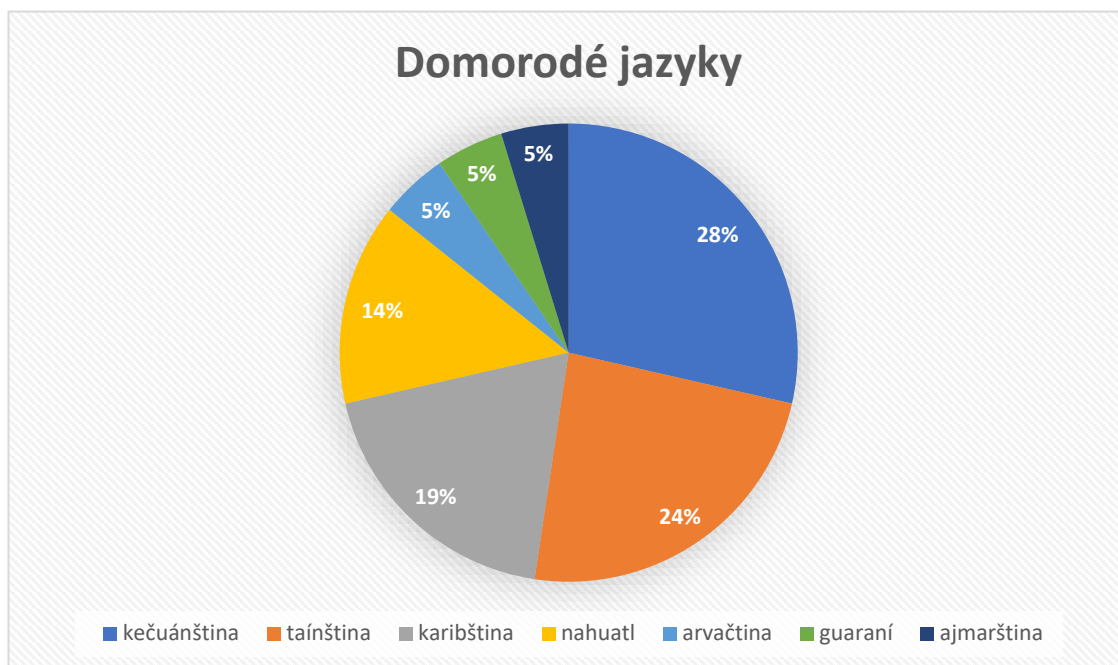
kde je slovo převážně užíváno, a to v Kolumbii, Peru, Ekvádoru, Chile a Bolívii. V *DLE* tato informace uvedena není.

Na závěr empirického výzkumu přikládám dva shrnující grafy. Z dvaceti mnou zvolených *amerikanismů* vyplynulo, že se u všech jedná o *amerikanismy* typu *indigenismus*, viz Obrázek 1. Tudíž se jedná o slova, která pochází z domorodých jazyků Ameriky a jsou rozšířena do více než jednoho státu. S *regionalismy* se pak setkáme až u synonym těchto *amerikanismů*, jež jsem ale s ohledem na cíl práce do kvantitativních analýz nezahrnovala. U řady synonym nebyl ani původ uveden.

Graf 1 – Typ *amerikanismu*

V dalším grafu jsem uvedla procentuální zastoupení jednotlivých domorodých jazyků u výše zmíněných *amerikanismů*. Nejvíce zastoupena je zde kečuánština, a hned po ní taínština. Následuje karibština a poté nahuatl. V nejmenším, pětiprocentním zastoupení, jsou zde tři jazyky, a to aravačtina, guaraní a ajmarština.

Graf 2 – Domorodé jazyky

5. Glosář amerikanismů

Níže uvádím dva glosáře, jeden obsahující pojmy fauny, druhý pojmy flóry. Glosáře slouží jako přehled a souhrn informací nacházející se ve třech zvolených slovnících, a to *Diccionario de la lengua española* (Real Academia Española, 1780–2023, on-line, zkr. *DLE*), *Diccionario de americanismos* (Asociación de Academias de la Lengua Española, 2010, zkr. *DAMER*) a *Španělsko-český slovník amerikanismů* (Černý, 2018, zkr. *ŠČSA*).

Je zde vždy uveden zvolený pojem tedy *amerikanismus*, jeho český překlad čerpaný z *ŠČSA*, dále jeho etymologický údaj, diatopická informace s pramenem, jeho synonyma (úplná i částečná) zmíněná alespoň v jednom ze slovníků a informace, o jaký typ *amerikanismu* se jedná.

<i>amerikanismus</i>	český překlad	etymologie	rozšíření	synonyma	typ <i>amerikanismu</i>
<i>ahuyama</i>	tykev, dýně	karibština	Dominikánská rep. (<i>DLE</i>) Kolumbie (<i>DLE, DAMER, ŠČSA</i>) Panama (<i>DAMER</i>) Venezuela (<i>DLE, DAMER</i>)	<i>ayotera</i> <i>calabaza</i> <i>churí</i> <i>mate</i> <i>pipián</i> <i>uyama</i> <i>zapallo</i>	<i>indigenismus</i>
<i>ají</i>	paprika	taínština	Argentina (<i>DAMER</i>) Bolívie (<i>DAMER</i>) Dominikánská rep. (<i>DAMER</i>) Ekvádor (<i>DAMER</i>) Honduras (<i>DAMER</i>) Chile (<i>DAMER</i>) Kolumbie (<i>DAMER</i>) Kuba (<i>DAMER</i>) Nikaragua (<i>DAMER</i>) Panama (<i>DAMER</i>) Paraguay (<i>DAMER</i>) Peru (<i>DAMER</i>) Portoriko (<i>DAMER</i>) Uruguay (<i>DAMER</i>) Venezuela (<i>DAMER</i>) Španělsko (<i>DAMER</i>) Jižní Amerika a Antily (<i>DLE, ŠČSA</i>)	<i>arnaicho</i> <i>chamborote</i> <i>chile</i> <i>chiltipiquín</i> <i>locote</i> <i>locoto</i> <i>putaparió</i> <i>rocoto</i> <i>trapi</i> <i>uchu</i>	<i>indigenismus</i>
<i>batat</i>	batát, povijnice batátová	taínština	Argentina (<i>DAMER</i>) Kolumbie (<i>DAMER</i>) Nikaragua (<i>DAMER</i>) Paraguay (<i>DAMER</i>) Portoriko (<i>DAMER</i>) Venezuela (<i>DAMER</i>)	<i>apichu</i> <i>boñato</i> <i>boniato</i> <i>buñato</i> <i>camote</i> <i>moñato</i> <i>muñato</i>	<i>indigenismus</i>
<i>cacao</i>	kakaový bob, kakaovník	nahuatl	Mexiko (<i>ŠČSA</i>) Střední Amerika (<i>ŠČSA</i>)	<i>cacaotero</i>	<i>indigenismus</i>
<i>choclo</i>	kukuřičný klas	kečuánština	Argentina (<i>DAMER, DLE, ŠČSA</i>) Bolívie (<i>DAMER, DLE, ŠČSA</i>) Ekvádor (<i>DAMER, DLE, ŠČSA</i>) Chile (<i>DAMER, DLE, ŠČSA</i>) Kolumbie (<i>DAMER, DLE</i>) Paraguay (<i>DAMER, DLE, ŠČSA</i>) Peru (<i>DAMER, DLE, ŠČSA</i>) Uruguay (<i>DAMER, DLE, ŠČSA</i>)	<i>elote</i> <i>choclo</i> <i>jojoto</i>	<i>indigenismus</i>
<i>maní</i>	arašíd, burský oříšek	taínština	Argentina (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Bolívie (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Dominikánská republika (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Ekvádor (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Guatemala (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Honduras (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Chile (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Kolumbie (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Kostarika (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Kuba (<i>DAMER, ŠČSA</i>)	<i>cacahuate</i> <i>cacahuete</i> <i>panchito</i>	<i>indigenismus</i>

			Nikaragua (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Panama (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Peru (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Portoriko (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Salvador (<i>ŠČSA</i>) Španělsko (<i>DAMER</i>) Uruguay (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Venezuela (<i>DAMER, ŠČSA</i>)		
<i>palta</i>	avokádo	kečuánština	Argentina (<i>DAMER, DLE, ŠČSA</i>) Bolívie (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Ekvádor (<i>DAMER</i>) Guatemala (<i>DAMER</i>) Chile (<i>DAMER, DLE</i>) Paraguay (<i>ŠČSA</i>) Peru (<i>DAMER, DLE, ŠČSA</i>) Uruguay (<i>DAMER, DLE, ŠČSA</i>)	<i>aguacate</i> <i>avocado</i> <i>cura</i>	<i>indigenismus</i>
<i>papaya</i>	papája	karibština	Bolívie (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Chile (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Kolumbie (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Kostarika (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Kuba (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Panama (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Peru (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Portoriko (<i>DAMER, ŠČSA</i>)	<i>frutabomba</i> <i>lechosa</i> <i>put</i>	<i>indigenismus</i>
<i>tomate</i>	rajče	nahuatl	jednotlivé státy neuvedeny	<i>jitomate</i> <i>miltomate</i>	<i>indigenismus</i>
<i>yuca</i>	juka	taínština	Bolívie (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Dominikánská republika (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Ekvádor (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Guatemala (<i>ŠČSA</i>) Honduras (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Kolumbie (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Kuba (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Mexiko (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Nikaragua (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Panama (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Peru (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Portoriko (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Salvador (<i>ŠČSA</i>) Španělsko (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Venezuela (<i>DAMER, ŠČSA</i>)	<i>guacamote</i> <i>mandioca</i> <i>yuca brava</i> <i>yuca dulce</i>	<i>indigenismus</i>

<i>amerikanismus</i>	český překlad	etymologie	rozšíření	synonyma	typ amerikanismu
<i>alpaca</i>	alpaka	ajmarština (DLE, ŠČSA) kečuánština (ŠČSA)	Argentina (DAMER, ŠČSA) Bolívie (DAMER, ŠČSA) Chile (DAMER, ŠČSA) Peru (DAMER, ŠČSA)	<i>alpaco</i> <i>pacocha</i>	<i>indigenismus</i>
<i>caimán</i>	kajman, aligátor	taišťina	jednotlivé státy neuvedeny	<i>aligátor</i> <i>taludín</i> <i>yacaré</i> <i>yacaré overo</i>	<i>indigenismus</i>
<i>colibri</i>	kolibřík	karibština	Bolívie (DAMER, ŠČSA) Ekvádor (DAMER, ŠČSA) Guatemala (DAMER, ŠČSA) Honduras (DAMER, ŠČSA) Kostarika (DAMER, ŠČSA) Kuba (DAMER, ŠČSA) Mexiko (DAMER, ŠČSA) Nikaragua (DAMER, ŠČSA) Panama (DAMER, ŠČSA) Salvador (ŠČSA) Španělsko (DAMER, ŠČSA) Venezuela (DAMER, ŠČSA)	<i>gorrión</i> <i>gurrión</i> <i>hueleflor</i> <i>chichinflor</i> <i>chupaflor</i> <i>chupamiel</i> <i>chupamirto</i> <i>chuparroza</i> <i>pájaro mosca</i> <i>pájaro mosquito</i> <i>picaflor</i> <i>quinde</i> <i>quincha</i> <i>rumbo</i> <i>tentenelaire</i> <i>tominejo/a</i> <i>tucusito</i> <i>tucuso</i> <i>zumbador</i> <i>zunzún</i>	<i>indigenismus</i>
<i>cóndor</i>	kondor	kečuánština	jednotlivé státy neuvedeny	synonyma neuvedena	<i>indigenismus</i>
<i>coyote</i>	Kojot	nahuatl	Guatemala (DAMER, ŠČSA) Honduras (DAMER, ŠČSA) Kolumbie (DAMER, ŠČSA) Mexiko (DAMER, ŠČSA) Nikaragua (DAMER, ŠČSA) Salvador (ŠČSA) Španělsko (DAMER)	<i>cayote</i>	<i>indigenismus</i>

<i>iguana</i>	leguán, rodové jméno několika plazů podobný ch ještěrce	aravačtina	Dominikánská republika (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Guatemala (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Honduras (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Kostarika (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Kuba (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Mexiko (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Nikaragua (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Portoriko (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Salvador (<i>ŠČSA</i>) Španělsko (<i>DAMER</i>)	<i>ciguana</i> <i>higuana</i> <i>huico</i> <i>iguana</i> <i>chilena</i> <i>jiguana</i> <i>siguana</i>	<i>indigenismus</i>
<i>llama</i>	Lama	kečuánština	jednotlivé státy neuvedeny	<i>llamingo</i> <i>paco</i>	<i>indigenismus</i>
<i>loro</i>	papoušek	karibština	Bolívie (<i>DAMER</i>) Panama (<i>DAMER</i>)	<i>cata</i> <i>cotorra</i> <i>lora</i> <i>loro</i> <i>frentiblanco</i> <i>loro</i> <i>hablador</i> <i>papagayo</i> <i>perico</i> <i>trichahue</i>	<i>indigenismus</i>
<i>tucán</i>	Tukan	guaraní	Bolívie (<i>DAMER</i>) Ekvádor (<i>DAMER</i>) Guatemala (<i>DAMER</i>) Honduras (<i>DAMER</i>) Kostarika (<i>DAMER</i>) Mexiko (<i>DAMER</i>) Nikaragua (<i>DAMER</i>) Paraguay (<i>DAMER</i>)	<i>diostedé</i> <i>guazalé</i> <i>navajón</i> <i>paletón</i> <i>pico de</i> <i>frasco</i> <i>picofeo</i> <i>predicador</i> <i>raco</i> <i>raque</i> <i>tuco</i> <i>yátaro</i> <i>zurruaca</i>	<i>indigenismus</i>
<i>vicuña</i>	vikuña	kečuánština	Bolívie (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Ekvádor (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Chile (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Kolumbie (<i>DAMER, ŠČSA</i>) Peru (<i>DAMER, ŠČSA</i>)	synonyma neuvedena	<i>indigenismus</i>

Závěr

Primárním cílem této práce bylo objasnění pojmu *amerikanismus*, sekundárním pak vyhodnocení úplnosti tří zvolených slovníků a to, *Diccionario de la lengua española* (Real Academia Española, 1780–2023, on-line, zkr. *DLE*), *Diccionario de americanismos* (Asociación de Academias de la Lengua Española, 2010, zkr. *DAMER*) a *Španělsko-český slovník amerikanismů* (Černý, 2018, zkr. *ŠČSA*).

Při rešerši českých, španělských a anglických pramenů jsem se setkala celkem se třemi různými pojetími pojmu *amerikanismus*. První lokalizuje *amerikanismus* jen do určité oblasti či státu, tudíž je v tomto případě označován jako *regionalismus*. Je zde opomíjena etymologie daného slova a hlavní pozornost je věnována informaci diatopické. Další pojetí nepřesně zaměňuje pojem *amerikanismus* za pojem *anglicismus*, převážně se jedná o anglické prameny. Tvrdí tedy, že se jedná o slovo z anglického jazyka, nikoliv o slovo z jazyka španělského. Vymezuje *amerikanismus* pouze na území USA, a proto může být tato interpretace do určité míry diskriminační z pohledu ostatního obyvatelstva Ameriky. Autoři posledního pojetí kladou důraz na etymologii slova. Tvrdí, že *amerikanismus* je slovo, které bylo převzato z jazyků domorodých kmenů žijících v Americe, jednalo by se tedy o *indigenismus*. Pro přesnější označení a nezaměňování již existujících pojmů jsem zhodnotila, že *amerikanismus* může být různého typu na základě informace u něj zaměřené. Zhodnotila jsem, že poslední přístup je dle mého názoru nejpřesnější, avšak pokud se nějaký *amerikanismus* používá jen ve vymezené oblasti, můžeme tvrdit, že se jedná jak o *amerikanismus* typu *indigenismus*, z etymologického pohledu, tak o *amerikanismus* typu *regionalismus*, z pohledu diatopického. Nikdy však nemůžeme tvrdit, že by existoval *amerikanismus* typu *anglicismus*, protože zde se jedná o dva zcela odlišné pojmy.

V empirickém výzkumu bylo zanalyzováno dvacet běžně užívaných *amerikanismů*, deset z oblasti fauny a deset z oblasti flóry. Ukázalo se, že všechna slova jsou *amerikanismy* typu *indigenismus*, protože jejich původ vychází z různých domorodých jazyků Ameriky. Nejvíce zastoupeným jazykem je kečuánština, následuje taínština, karibština a dále nahuatl. Nejméně zastoupenými jazyky jsou aravačtina, guaraní a ajmarština. Z diatopického úhlu pohledu zde můžeme vidět, že většina běžně užívaných *amerikanismů* je lokalizována do více než jednoho státu. Neobjevíme zde tak *amerikanismus* typu *regionalismus*. S tímto typem se setkáme až u určitých synonym

zvolených *amerikanismů*. Jedná se pak o slova, která se užívají jen v určitém státě a převážně nejsou známa v širším povědomí.

Empirický výzkum nám pomohl i s vyhodnocením úplnosti zvolených slovníků. Výzkum ukázal, že ani jeden ze slovníků není úplný. V každém slovníku buď chyběl nějaký *amerikanismus* nebo synonymum k němu uvedené. Také jsem se setkala s mnoha pojmy, které byly v relevantním významu v jednom ze slovníků, a v dalších byly uvedeny v jiných významech. V některých případech jsem našla synonyma v jednom slovníku, a v dalším slovníku se nejednalo o synonymum, nýbrž o určitý druh rostliny nebo živočicha. Při analyzování synonym jsem ještě objevila další neúplnost a to, že v jednom slovníku u daného *amerikanismu* byl výčet synonym, který už ale nebyl v dalším slovníku. Avšak po jeho samostatném vyhledání jsem zjistila, že se opravdu jedná o jeho synonymum, je tak nutné pojem znát a dohledat ho. Jednotlivé slovníky se v některých případech lišily také v informaci diatopické. Většinou jsem se setkávala s tím, že se shodovaly na většině uvedených států, avšak každý slovník přidával jeden až dva státy, které v těch ostatních uvedeny nebyly.

Co se týče jednotlivých slovníků, stojí za zmínku, že v *DLE* jsou nejpřehledněji uvedena synonyma. Jsou uvedena pod definicí slova a je možné je rozkliknout a automaticky tak přejít na další slovníkovou položku. V *DAMER* jsou synonyma uvedena za definicí, kdy občas není možné se odkazem přímo přesunout na dané slovo, ale je potřeba ho vyhledat samostatně. V *ŠČSA*, tedy ve slovníku v tištěné podobě, je zřejmé, že přehlednost není taková jako u slovníků v elektronické podobě. Také proces vyhledávání je časově náročnější. Pokud chceme zjistit definici jednotlivých synonym uvedených u slova, musíme je vyhledat zvlášť. Co se týče informace diatopické, *DAMER* ve většině případů uvádí výčet jednotlivých států, kde je daný pojem užíván. V *ŠČSA* výčet států najdeme také, ale ne tak frekventovaně. A *DLE* výčet států v mnoha případech vůbec neuvádí.

Z těchto důvodů je patrné, že při vyhledávání potřebných informací o jednotlivém slově se nedá spoléhat pouze na jeden pramen. Je nutné proto využít více relevantních pramenů, ale ani tak nelze zaručit, že výzkum bude úplný. Každý z pramenů může chápat a vysvětlovat slovo jiným způsobem. Je tedy třeba důkladně zvážit, jaké prameny si při práci zvolíme a jak budeme nakládat s uvedenými informacemi v nich obsaženými.

Resumen

El objetivo principal de esta tesis es aclarar el significado del término *americanismo*, y a continuación, se evaluará la información proporcionada en los diccionarios elegidos, *Diccionario de la lengua española* (Real Academia Española, 1780–2023, en línea, abr. *DLE*), *Diccionario de americanismos* (Asociación de Academias de la Lengua Española, 2010, abr. *DAMER*) y *Španělsko-český slovník amerikanismů* (Černý, 2018, abr. *ŠČSA*).

La primera parte de la tesis introduce brevemente la cuestión de la lengua y la dialectología. Posteriormente, se explica el término *americanismo* en todas sus acepciones. La primera localiza este término en una región o estado concreto, denominándolo *regionalismo*, por lo que se descuida la etimología de la palabra en sí y se centra en la información diatópica.

Otra acepción confunde el término *americanismo* con el término *anglicismo*, refiriéndose sobre todo a fuentes inglesas, afirmando así, que se trata de una palabra inglesa, no española, pues define el *americanismo* solo en el territorio de los EE.UU., interpretación que puede resultar un tanto discriminatoria desde el punto de vista del resto de la población americana.

Los autores de la última acepción destacan la etimología de la palabra. Argumentan que el *americanismo* es una palabra que se tomó de las lenguas indígenas, es decir de las tribus indígenas que vivían en América, por lo que se trataría de un *indigenismo*.

Con el fin de etiquetar con mayor precisión y no confundir términos preexistentes, se ha evaluado en la parte empírica que un *americanismo* puede ser de diferentes tipos en función de la información centrada en él. Se ha evaluado que este último enfoque es el más acertado, pero si un *americanismo* solo se usa en un área definida, podemos argumentar que es tanto un *americanismo* del tipo *indigenismo*, desde una perspectiva etimológica, como un *americanismo* del tipo *regionalismo*, desde una perspectiva diatópica. Sin embargo, no podemos afirmar que exista un *americanismo* solo en el sentido de *anglicismo* procedente de los EE.UU., porque aquí se trata de dos conceptos completamente diferentes.

A continuación, la tesis se centra en el tema de la lexicografía y la descripción de la estructura del diccionario, que es crucial para el análisis empírico. También se explica el fenómeno del contacto lingüístico, especialmente entre el español y las lenguas indígenas. Al final de la primera parte del trabajo, se presentan las diferentes lenguas indígenas clasificadas en familias lingüísticas, acompañadas de información diatópica y de cualquier contacto lingüístico específico con el español.

La segunda parte aborda el análisis empírico, que consiste en comparar las interpretaciones de veinte *americanismos* seleccionados de los campos semánticos de la fauna y flora en los tres diccionarios mencionados anteriormente. Además, se ofrecen equivalencias de *americanismos* seleccionados con respecto al criterio diatópico.

Al concluir la parte empírica del trabajo, se presentan dos gráficos. Uno muestra el porcentaje de *americanismos* del tipo *indigenismo*. El segundo gráfico muestra el porcentaje de cada lengua indígena. Resulta que todas las palabras son *americanismos* del tipo *indigenismo*, porque sus orígenes proceden de diversas lenguas indígenas de América. La lengua más representada es el quechua, seguida del taíno, el caribeño y luego el náhuatl. Las lenguas menos representadas son el arahuaco, el guaraní y el aimara. Desde un punto de vista diatópico, podemos ver aquí que la mayoría de los *americanismos* de uso común están localizados en más de un estado y están generalizados. Por lo tanto, no descubrimos aquí un *americanismo* del tipo *regionalismo*, solo encontraremos este tipo en ciertos sinónimos de *americanismos* seleccionados. Se trata de palabras que únicamente se utilizan en un país concreto y que, en su mayoría, no son conocidas en la conciencia más amplia. Asimismo, también se incluye un glosario de resultados.

En cuanto a los diccionarios, la investigación empírica también nos ayudó a evaluar la exhaustividad de los diccionarios elegidos. La investigación demostró que ninguno de los diccionarios arroja resultados rigurosos en su totalidad. A cada diccionario le faltaba un *americanismo* o le faltaba un sinónimo. Además, se han encontrado muchos términos que tenían el significado pertinente en uno de los diccionarios y figuraban con otros significados en los demás. En algunos casos, se ha observado que mientras un diccionario recoge un término como sinónimo, otro no lo considera como tal, sino que lo define como un tipo específico de planta o animal. En la misma línea, al analizar los sinónimos, había datos incompletos, puesto que un diccionario tenía un listado de sinónimos de un *americanismo* determinado que no se encontraban en otro en el marco

de dada entrada. Sin embargo, tras buscarlo de forma independiente, se descubrió que sí era un sinónimo, pero era necesario conocer el término de antemano y buscarlo aparte. Los distintos diccionarios también diferían en algunos casos en cuanto a la información diatópica, pues, en muchos de los casos, coincidían en la mayoría de los países enumerados, aunque cada diccionario incluía uno o dos adicionales que no estaban presentes en los demás.

En conclusión, se ha conseguido explicar el concepto de *americanismo* y analizar cada una de las palabras basándose principalmente en información etimológica y diatópica. La tesis resalta la importancia de conocer el significado del término *americanismo* y evitar confusiones con otras definiciones. Además, el análisis de la exhaustividad de los diccionarios ha resultado exitoso, evidenciando la necesidad de consultar múltiples fuentes para obtener información completa sobre una palabra específica. No obstante, incluso al emplear diversas fuentes, no se puede garantizar una investigación exhaustiva, ya que cada fuente puede interpretar y explicar una palabra de manera diferente. Por lo tanto, corresponde al investigador seleccionar las fuentes pertinentes y determinar cómo utilizar la información proporcionada.

Seznam použité literatury

- ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA (2010). *Diccionario de americanismos*. Madrid. Santillana.
- BĚLIČ, Jaromír (1972). *Nástin české dialektologie*. Praha. Státní pedagogické nakladatelství.
- CASARES, Julius (1942). *Diccionario ideológico de la lengua española*. Barcelona. Editorial Gustavo Gili.
- COROMINAS, Joan (1954–1957). *Diccionario crítico etimológico de la lengua castellana*. Madrid – Bern. Editorial Francke.
- CUŘÍN, František (1977). *Vývoj českého jazyka a dialektologie: učebnice pro pedagogické fakulty*. Praha. SPN.
- ČERMÁK, František a BLATNÁ, Renata (1995). *Manuál lexikografie*. Jinočany. H a H.
- ČERMÁK, František (2004). *Jazyk a jazykověda*. Praha. Nakladatelství Karolinum.
- ČERNÝ, Jiří (1998). *Úvod do studia jazyka*. Olomouc. Rubico.
- ČERNÝ, Jiří (2018). *Španělsko-český slovník amerikanismů, Diccionario de americanismos español-checo*. Olomouc. Univerzita Palackého v Olomouci.
- DAVIDOVÁ, Dana (1992). *Kapitoly z dialektologie. Učební texty vysokých škol*. Ostrava. Ostravská univerzita.
- DE LA CRUZ, Miguel Ángel Arias (1997). *Diccionario temático americanismos*. León. Everest. S.A.
- DUBSKÝ, Josef (1977). *Základy španělské lexikologie pro překladatele a tlumočníky*. Praha. SPN.
- FERNÁNDEZ SEVILLA, Julio (1974). *Lexicografía española*. Bogotá. Instituto Caro y Cuervo.
- KELLNER, Adolf (1954). *Úvod do dialektologie*. Praha. Státní pedagogické nakladatelství.
- KRAUS, Jiří (2006). *Nový akademický slovník cizích slov A-Ž*. Praha. Academia.
- LEÓN, Víctor (1980). *Diccionario de argot español y lenguaje popular*. Madrid. Alianza Editorial.
- MALARET, Augusto (1946). *Diccionario de americanismos*. Buenos Aires. Emecé Editores.
- MARTÍNEZ DE SOUSA, José (1995). *Diccionario de Lexicografía Práctica*. Barcelona. Vox.
- MILROY, Lesley a GORDON, Matthew (2012). *Sociolingvistika: metody a interpretace*. Praha. Karolinum.

NEVES, Alfredo (1973). *Diccionario de Americanismos*. Buenos Aires. Editorial Sopena y Argentina, S. A., Argentina.

OLIVERIUS, Zdeněk František (1978). *Úvod do jazykovědy*. Praha. Státní pedagogické nakladatelství.

PEPRNÍK, Jaroslav (1982). *Slovník amerikanismů*. Praha. Státní pedagogické nakladatelství.

PHILLIPS, Janet – editor (2010). *Oxford studijní slovník: výkladový slovník angličtiny s českým překladem*. Oxford. Oxford University Press.

PIVODA, Ondřej (2023). *Jazyky domorodé Ameriky*. Brno. Lingea.

RONA, José Pedro (2017). *¿Qué es un americanismo?* Madrid. Asociación de Academias de la Lengua Española.

SANTAMARÍA, Francisco Javier (1942). *Diccionario General de Americanismos*. México. Editorial Pedro Robredo.

SECO, Manuel (1964). *Diccionario de dudas y dificultades de la lengua española*. Madrid. Aguilar.

_____ (1980). *Diccionario temático: sinónimos y antónimos*. Editorial Everest. León.

Elektronické zdroje

Akademický slovník současné češtiny [online] (2017–2023). Praha. Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. <<https://slovníkcestiny.cz>> [cit. 30.1. 2023].

BOZDĚCHOVÁ, Ivana (2017). Anglicismy v českém lexiku. In Karlík, P., Nekula, M. a J. Pleskalová (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Dostupné z: <<https://www.czechency.org/>> [cit. 5.3. 2024].

COLLINS ENGLISH DICTIONARY (2022). Dostupné z: <<https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/americanism> > [cit. 3.2. 2023].

HLADKÁ, Zdeňka a NOVOTNÁ, Renata (2017). Výkladový slovník. In Karlík, P., Nekula, M. a J. Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Dostupné z: <<https://www.czechency.org/>> [cit. 5.3. 2024].

HLADKÁ, Zdeňka a DOČEKAL, Mojmir (2017). Synonymie. In Karlík, P., Nekula, M. a J. Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Dostupné z: <<https://www.czechency.org/>> [cit. 23.4. 2024].

Instituto Cervantes, CVC (1997–2022). Variedad lingüística. Diccionario de términos clave de ELE [online]. *Centro Virtual Cervantes*. Dostupné z: <[CVC. Diccionario de términos clave de ELE. Variedad lingüística. \(cervantes.es\)](https://www.cervantes.es/linguisticos/diccionario-de-terminos-clave-de-ele)> [cit. 3.2. 2023].

Internetová jazyková příručka [online] (2008–2023). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. <<https://prirucka.ujc.cas.cz/>> [cit. 3. 2. 2023].

NEKULA, Marek (2017). Jazykový kontakt. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Dostupné z <<https://www.czechency.org/>> [cit. 10.3. 2024].

NOVOTNÁ, Renata (2017). Slovníky – typologie. In Karlík, P., Nekula, M. a J. Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Dostupné z: <<https://www.czechency.org/>> [cit. 10. 3. 2024].

PRINCETON UNIVERSITY (2010-2022). About WordNet [online]. Princeton University. Dostupné z: <<https://wordnet.princeton.edu/> / > [cit. 3. 2. 2023].

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (1780–2022). Diccionario de la lengua española. Madrid. Espasa Calpe. Dostupné z: <<http://dle.rae.es/>> [cit. 16.3. 2024].

Seznam grafů

Graf 1 – Typ <i>amerikanismu</i>	74
Graf 2 – Domorodé jazyky	75

Seznam obrázků

Obrázek 1 – Příklad <i>amerikanismu</i> (mikrostruktury <i>DLE</i>)	28
Obrázek 2 – Příklad <i>amerikanismu</i> (mikrostruktury <i>ŠČSA</i>).....	32

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Struktura slovníkové položky (<i>DAMER</i>).....	31
--	----